

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра світової економіки

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА КРАЇН-РЕЦИПІЄНТІВ ЩОДО
ІММІГРАНТІВ

(на матеріалах Асоціації «Український національний комітет Міжнародної
Торгової Палати (ICC Ukraine)», м. Київ)

Студента 2 курсу ОС «магістр»,
1м групи, спеціальності 051
«Економіка» спеціалізації
«Міжнародна економіка»

підпис

Швець
Владислав
Юрійович

Науковий керівник
канд. юр. наук,
професор кафедри
світової економіки

підпис

Осика С. Г.

Гарант освітньої
програми
кандидат екон.
наук, професор
кафедри світової
економіки

підпис

Кудирко Л. П.

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ІМІГРАНТІВ.....	7
1.1 Ідентифікація сутності, видів та причини імміграції в економічній науці ..	7
1.2 Механізми державної регуляторної політики щодо іммігрантів	14
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ІМІГРАЦІЇ ТА АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН СВІТУ.....	22
2.1. Аналіз розвитку імміграції в провідних країнах світу.....	22
2.2. Оцінка ефективності регуляторної політики в провідних країнах світу	28
Висновки до розділу 2.....	32
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН-РЕЦИПІЄНТІВ ЩОДО ІМІГРАНТІВ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ.....	33
3.1. Аналіз динаміки та тенденцій зміни структури імміграції в Україні.....	33
3.2. Трансформація системи регулювання імміграції в Україні враховуючи досвід країн світу.....	37
Висновки до розділу 3.....	42
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	52

ВСТУП

Тема міграційних процесів не втрачає своєї актуальності вже досить довгий період часу. Щороку відсоток мігрантів зростає, що спричиняє ряд позитивних та негативних наслідків для економіки, політики, соціального напрямку та загалом розвитку країн. Основну проблематику в процесі міграції-переміщення становить адаптація та ідентифікація людей як трудових, так і стаціонарних мігрантів. Важливого значення набуває дослідження етносоціальних та етнополітичних характерних рис мігрантів, що трансформують життя соціуму країни-реципієнта (країна, що прийняла до себе мігрантів), а також впливають на політичні та економічні перетворення. Іммігранти стають одним з ключових елементів у зростанні потенціалу соціуму та конкурентоспроможності країни. За останні десятиліття процес міграції став чи не найдинамічнішим явищем у світовому суспільстві, тому його регулювання залишається пріоритетним завданням, як для країн-донорів так і для країн-реципієнтів. Важливу роль в регулюванні міграції займають міжнародні організації та державні органи, державне регулювання міграції має здійснюватися з метою стримування потоків небажаних елементів та сприяння особам у яких зацікавлений уряд.

Вивченню проблем міграційних явищ присвячено багато праць провідних зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: Андрейко В.І., Бойко Л., Бондаревська К. В., Дембіцька А. В., Дмитрук Б. П., Заремба Г. Р. Костенніков Д.М., Лібанова Е. М., Фтомова О. С. Луцишина, Г., Ляшева А., Кіндлер М., Федюк О., Малиновська О. А., Онищук В., Палагнюк О.В., Рибчук А.В., Фомішина В.М. Фомішин А.В, Шиманська К. В., Шкурат М. Є., Ярмистий М. М. Однак, незважаючи на широкий спектр наукових досліджень, проблеми вирішення глобальної міграційної кризи потребують подальшого вивчення.

Метою роботи є дослідження теоретичних та надання практичних рекомендацій щодо регуляторної політики країн-реципієнтів щодо іммігрантів. Для досягнення даної мети у роботі сформульовано основні завдання:

- дослідити ідентифікацію сутності, видів та причини імміграції в економічній науці;
- описати механізми державної регуляторної політики щодо іммігрантів;
- провести аналіз розвитку імміграції в провідних країнах світу;
- здійснити оцінку ефективності регуляторної політики в провідних країнах світу;
- проаналізувати динаміку та тенденції зміни структури імміграції в Україні;
- запропонувати механізм трансформації системи регулювання імміграції в Україні враховуючи досвід країн світу.

Об'єктом дослідження є політика країн щодо іммігрантів.

Предмет дослідження: теоретичні засади та практичні аспекти здійснення регуляторної політики країн-реципієнтів щодо іммігрантів.

Методи дослідження. У роботі використовуються такі загальнонаукові методи дослідження, як: теоретичний аналіз (дослідження наукових підходів до тлумачення визначення поняття «міграція»); теорія систем та системний аналіз (для виявлення причин міграції та виявлення негативного та позитивного впливу міграції на простір безпеки України); економічний, статистичний та порівняльний аналіз (для відображення показників міграції в контексті безпеки); факторно-логічний аналіз (при виявленні проблем міграції) графічний (для візуалізації результатів дослідження); системний підхід та узагальнення (для обґрунтування модернізації міграційної політики); абстрактно-логічний (для теоретичних узагальнень та висновків за результатами дослідження).

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти, матеріали монографій, періодичні видання, збірники наукових статей та рефератів, Інтернет-ресурси.

Практичне значення отриманих результатів. Основні положення роботи з точки зору рекомендацій щодо узагальнення та нейтралізації міграційних проблем можуть бути враховані органами державної влади та реалізовані у їх практичній

діяльності, а також можуть бути використані у наукових дослідженнях та навчальному процесі.

Інформація про апробацію результатів дослідження представлено у науковій статті: Швець В.Ю. Ідентифікація сутності, видів та причини імміграції в економічній науці // *Modern Relations hips in the World Economy* : зб. наук. ст. студ. /відп. ред. Г. В. Дугінець – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. С. 50-55.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, переліку використаних джерел, який налічує 50 позицій та трьох додатків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ІМІГРАНТІВ

1.1 Ідентифікація сутності, видів та причини імміграції в економічній науці

Під поняттям «міграція» (від лат. *migratio*) розуміється переселення, просторове пересування, переміщення людей у просторі та часі. Суть міграції полягає в територіальному русі населення, на відміну від природного чи соціального. Тобто визначення категорії міграція показує необхідність зміни людиною місця свого проживання.

На мою думку, слід звернути увагу на визначення М. Ярмистого, який досліджує міграцію як процес, внаслідок якого індивіди, в силу різних обставин (економічних, соціальних, політичних) здійснюють внутрішнє чи зовнішнє переміщення (добровільно або примусово) для задоволення власних потреб [43].

Зростання масовості міграційних процесів у світі зумовлено наступними причинами:

- 1) зростання різниці в рівнях соціально-економічного розвитку країн, що приймають людей на проживання та країн, що відпускають людей;
- 2) тенденції розвитку функціонування транснаціональних корпорацій та зростання руху капіталу, як наслідок відбувається поєднання робочої сили і капіталу;
- 3) демографічна криза, характерна для країн «вищого світу», коли скорочується кількість власного працездатного населення;
- 4) значна кількість непрестижних професій, для громадян цієї країни, які не хочуть їх обіймати (сільське господарство, будівництво, сфера послуг тощо);
- 5) різного роду політичні проблеми;
- 6) наявність міжнаціональних проблем;
- 7) релігійні непорозуміння, протести тощо.
- 8) інформаційні зв'язки між країнами, як їх наявність, так їх і відсутність.

Сучасна міграція здійснює суттєвий вплив як на економіку країн-експортерів, так і країн-імпортерів робочої сили. Для початку переглянемо позитивні фактори, рис.1.1.

Рис. 1.1. Позитивні фактори міграції [11]

Негативні фактори міграції відображені на рис. 1.2.

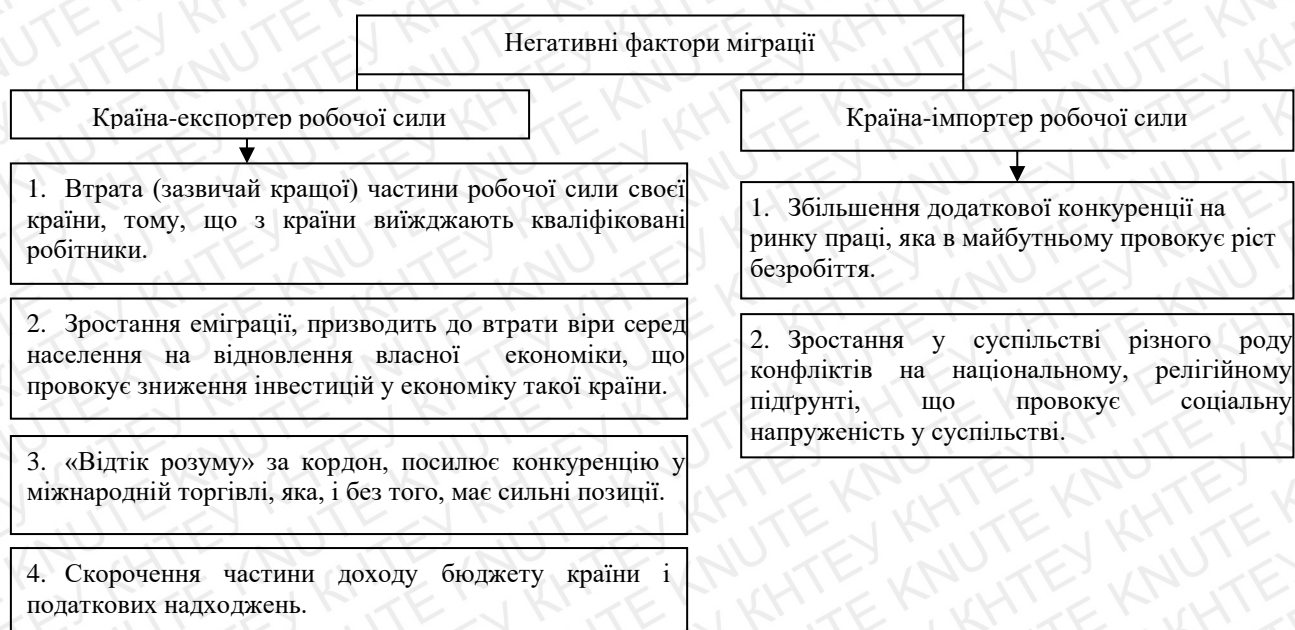

Рис. 1.2 Негативні фактори міграції [11]

Отже, як бачимо, міграційний процес має, для кожної зі сторін учасниць процесу, як негативні так і позитивні сторони. Оцінюючи ситуацію нашої країни, то реальності сьогодення змушують українців шукати гідну роботу, краще життя за межами нашої країни. За даними дослідження порталу «HeadHunter Україна», кожний четвертий з п'яти працівників замислюється про міграцію. Майже 38 % українців шукають шляхи, щоб виїхати за кордон.

Міграція охоплює еміграцію та імміграцію. Обидва поняття пов'язані зі зміною постійного місця проживання. Тобто хтось кудись приїжджає, і відповідно хтось звідкись виїжджає. Термін еміграція означає виїзд з країни, в якій ви проживаєте, а імміграція – в'їзд в країну, в яку ви переїжджаєте. Отже, для своєї країни, з якої ви їдете ви – емігрант, а в тій країні, в яку в'їжджаєте – іммігрант.

Необхідно звернути увагу, що зазначені поняття мають більш глибокий смисл. За рахунок того, що у мігрантів різні мотиви, згідно яких вони змінюють країну проживання.

Мотивів виділено два:

Людина – мігрант, він полягає в неможливості чи в небажанні індивіда жити в тих умовах, в яких він проживає на даний момент. Це може бути щось, що змушує людину змінити середовище існування: загроза життю, наприклад військові дії, екологічна небезпека тощо; економічна ситуація в країні, наприклад низький рівень життя та інше [7]. В даному випадку людина ладна їхати куди завгодно, аби покращити умови життя.

Людина – іммігрант, коли людина шукає для себе місце реалізації своїх професійних навичок та вмінь, хоче покращити своє матеріальне становище, хоче створити перспективи для свого розвитку та своїх близьких.

В цьому випадку, зазвичай людина має вже своє місце в суспільстві та матеріально забезпечена. Саме тому, до вибору країни для майбутнього переїзду іммігранти відносяться досить прискіпливо. Оцінюють своє місце майбутнього перебування із різних сторін:

1. по-перше – стабільність країни: економічна, політична;
2. по-друге – соціально-економічний розвиток;

3. по-третє – нормативно-правове забезпечення, імміграційні закони, зокрема.

Багато кого з іммігрантів цікавить питання, як швидко можна отримати статус громадянина країни в яку він переїжджає. Інші переймаються і відношенням самого населення до іммігрантів.

Тобто починаючи імміграційний процес необхідно знати, чітко розуміти, що являє собою імміграція. Імміграція – переселення в країну за різних обставин, але тільки добровільно. Обставини можуть різнитись від пошуку кращої долі до порятунку здоров'я чи життя.

В кожній країні є своє нормативно-правове забезпечення процесів міграції, свої імміграційні закони, зокрема. Законами визначаються норми в'їзду та перебування у тій чи іншій країні.

Тому, перш ніж іммігрувати потрібно добре знати законодавство країни в'їзду, оцінити чи відповідає воно поставленим вимогам, які впливають з мети вашої імміграції.

Здебільшого метою імміграції є реалізація себе як фахівця, прагнення досягти якихось вершин, досягти соціального ефекту, тобто своєї значимості для суспільства. Досягти цього можна у високорозвинених країнах де: стабільна економіка, технологічний процес, низький рівень злочинності, соціальна захищеність населення, культура, екологія та інше.

Мета імміграції також впливає і на спосіб імміграції, який визначається законодавством країни, яка приймає іммігранта. Спосіб чи категорія імміграції являє собою сукупність вимог до самого іммігранта та всього імміграційного процесу. Перш за все спосіб визначається соціальним статусом людини, це – мова, національність, освіта, професія та інше, і, безумовно, матеріальним станом особи.

Першочерговим критерієм, який допомагає виокремити міграцію серед інших переміщень громадян через кордон виступає мотивація.

У світовій практиці виділяють наступні види мотивації:

- репатріація, тобто повернення на батьківщину;

- створення сім'ї;
- професійна придатність;
- економічна доцільність;
- релігійна приналежність;
- державні інтереси, тощо.

Виділяють наступні види імміграції [37]:

1. Легальна, тобто та, що проводиться законним шляхом через перетин кордону з відміткою, через контрольні-пропускні пункти та з оформленням всіх прикордонно-митних формальностей.
2. Нелегальна імміграція, що здійснюється незаконно, без відмітки про перетин кордону, без складання прикордонно-митних формальностей.

Отже, іншими словами розрізняють контрольовану та неконтрольовану імміграцію.

За тривалістю можна поділити імміграцію на:

1. Безповоротна імміграція – переселення з однієї країни в іншу, найчастіше пов'язане зі зміною громадянства;
2. Постійна або довгострокова імміграція – міграція на тривалий відрізок часу, який законодавчо визначається в кожній країні по-різному.

Необхідно також звернути увагу, що не можна назвати іммігрантом людину, звичайного туриста, хоча ця людина і перетинає кордони держав. Туристичні поїздки відрізняються тимчасовим характером і мають на увазі повернення людини назад в свою рідну державу.

Кожна країна встановлює квоту міграції, тобто граничну кількість іноземців, яким передбачено надати дозвіл на імміграцію протягом року. В свою чергу, дозвіл на імміграцію – це рішення, яке надає право особі на імміграцію. Щоб отримати дозвіл на імміграцію необхідно зібрати встановлений перелік документів і подати його до державної міграційної служби країни.

Оскільки, імміграційні процеси впливають на державний бюджет країни, то кожна країна регулює імміграційну політику на власний розсуд.

Слід відмітити, що кожен іммігрант має право через певний період часу стати громадянином держави до якої приїхав. Це відбувається внаслідок натуралізації іммігранта, тобто отримання ним громадянства або за законом, або за заявою. Отже, як підсумок всі основні характеристики імміграції згрупуємо на рис.1.3.

Рис. 1.3 Основні характеристики імміграції [17]

Якщо оцінити міграційну ситуацію в Україні, то зазвичай ми звикли говорити про еміграцію з нашої країни, а не про приїзд до нашої країни жителів інших держав. Проте, згідно даних ООН, рис. 1.4, Україна теж являється цікавим місцем для проживання.

Наша країна знаходиться на 14 місці серед країн світу за кількістю іммігрантів. Як засвідчує приклад інших країн, це не межа. Україна може зіткнутись із ще більшою імміграцією. На сьогодні в Україні також присутні іммігранти з Росії – близько 3,4 млн. осіб, з Білорусії, Узбекистану, Казахстану – біля 250 тисяч осіб, а також з Молдови – близько 200 тисяч осіб.

Саме тому зараз можна створити правильну, грамотну політику інтеграції іммігрантів, створення всіх належних умов, щоб приїжджі громадяни прийняли

українське законодавство, історію, мову, культуру та інтегрували в українське суспільство.

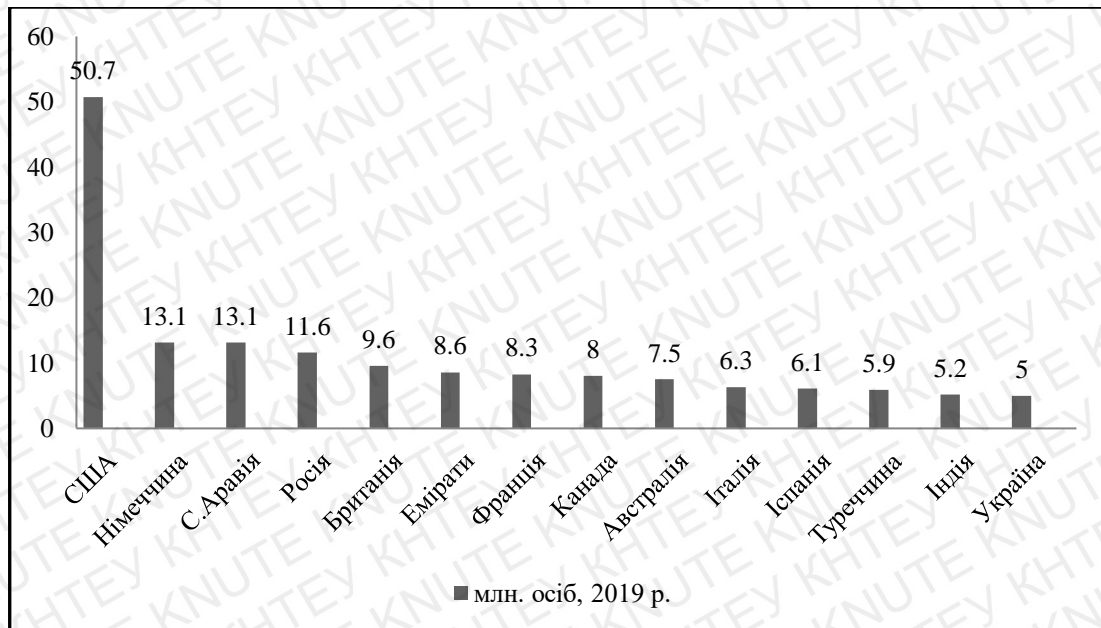

Рис. 1.4 Країни – лідери, за кількістю іммігрантів [45]

Однак, як показують наукові дослідження, в Україні поширена дискримінація іммігрантів. Хоча, в нашій країні прийняті нормативно-правові акти, що регулюють доступ до: працевлаштування іноземців, медичних послуг, сфери освіти, забезпечення пільговим житлом тощо [36]. Разом з тим, цей доступ обмежують навіть самі роботодавці, працівники медичних закладів, закладів сфери послуг, посилаючись на незнання мови або низький рівень її володіння.

Державна політика у сфері інтеграції іммігрантів на сьогодні є неефективною. Тому, для поліпшення стану імміграційної політики, на мою думку, слід впровадити наступні заходи:

1. Розповсюджувати серед населення інформацію, про доцільність та необхідність залучення в країну іммігрантів, адже багато хто, не розуміє цього;
2. Надавати іноземним студентам працювати та офіційно працевлаштовуватись після закінчення навчання, надавати їм пільги на отримання дозволів на перебування;
3. Проводити серед іммігрантів опитування, таким чином оцінювати їх проблеми, зауваження та рекомендації;

4. Надавати допомогу іммігрантам, які мають проблеми з мовою, запроваджувати спеціалізовані курси чи видавати спеціалізовані посібники тощо.

Оскільки, політика імміграції перебуває в процесі розроблення, тому, на мою думку, слід посилити цей напрям міграційної політики, у контексті реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, враховуючі запропоновані заходи [36].

Отже, поняття імміграція має протилежне значення стосовно еміграції. Під нею розуміється в'їзд людини на територію нової країни з метою подальшого проживання в ній. Будь-яка людина яка емігрувала з місця колишнього свого проживання одночасно буде іммігрантом. Все залежить від кордонів, які вона перетинає. Для місця, яке залишає, вона буде емігрантом, а для місця, на яке в'їжджає, буде іммігрантом. Тобто, в процесі міграції завжди є точка, коли емігрант стає іммігрантом, а еміграція, відповідно, імміграцією, цією точкою являється перетин кордону тієї чи іншої країни.

Ефективність заходів державної політики у сфері інтеграції іммігрантів залишається незадовільною. Доступ мігрантів до працевлаштування, освітніх послуг, медичної допомоги, житла обмежений через наявність законодавчих суперечностей та дискримінаційних положень, недостатню обізнаність та низький рівень володіння мовою мігрантами, а також через дії роботодавців, медичних працівників, тощо.

Саме тому, на сьогодні Уряд країни має впроваджувати правильну, грамотну політику інтеграції іммігрантів. Щоб для кожного іммігранта, і в нашій країні, імпонував вислів: «Краще для кращих».

1.2 Механізми державної регуляторної політики щодо іммігрантів

Процес міжнародної міграції протягом останніх років активно посилюється, зростає чисельність мігрантів, що змушує і країн-реципієнтів і країн-донорів розробляти та впроваджувати міграційну політику, яка б відповідала сучасним реаліям. Варто відмітити, що міжнародну міграцію, програмою розвитку ООН

(UNDP) визнано як одну з шести головних загроз глобальній безпеці людства у XXI ст. В офіційній заяві ООН зазначається, що реальна небезпека для людства в наступному столітті більшою мірою пов'язана з діями мільйонів людей, ніж агресією декількох націй [22].

Варто також зауважити, що міграційне законодавство має довгу історію, з цього переліку варто відмітити Глобальний договір про безпечну, впорядковану та врегульовану міграцію (Глобальний договір, GCM), що був прийнятий 10-11 грудня 2018 р. на Міжурядовій конференції у Марракеші 164-ма державами-членами ООН. Саме цей договір став основою міграційного законодавства в період пандемії.

У договорі закріплені 23 цілі, серед яких – порятунок життя мігрантів, забезпечення доступних шляхів регульованої міграції, боротьба проти контрабандистів, допомога в інтеграції і усунення дискримінації. В цьому Договорі виокремлено досить амбітну ціль, а саме, всебічно врегулювати явище міжнародної міграції на основі комплексного підходу.

Сучасна міграційна політика має включати не лише законодавчі аспекти регулювання міграційних процесів, але і адміністративні, організаційні, економічні та політичні, які будуть регулювати міграційні потоки, орієнтуючись на національні пріоритети та глобальні міжнародні процеси [13, с.6].

Кожна країна формує власний підхід до структури виконавчих органів в сфері міграції, виходячи із особливостей міграційної ситуації, політичного устрою та обраного вектору в цій сфері, але всі ці органи мають деякі спільні функції, зокрема, виконавчі органи в сфері міграції займаються видачею віз, контролем прикордонної території, наданням статусу біженця, контролюють виконання іноземцями правил перебування на території країни, проводять заходи які сприяють інтеграції іммігрантів, приймають та переглядають адміністративні рішення щодо іммігрантів тощо.

Вимоги до міграційного законодавства стають з кожним роком все жорсткішими, адже з однієї сторони, кожна країна хоче отримати якнайкращі наслідки від імміграції для себе, разом з тим, в ході глобалізації, з'являються нові

виклики, як от пандемія COVID-19, криза споживчого попиту, біженці, політичні аспекти тощо.

На сьогодні зростає кількість міграційних програм, як складового механізму міграційної політики, вони сприяють більш організованому здійсненню міграційних процесів, а також мають на меті допомогти учасникам таких процесів, методологія MOM виділяє два основні напрями міграційних програм - гуманітарні та з метою розвитку розглянемо їх детальніше на рис. 1.5.

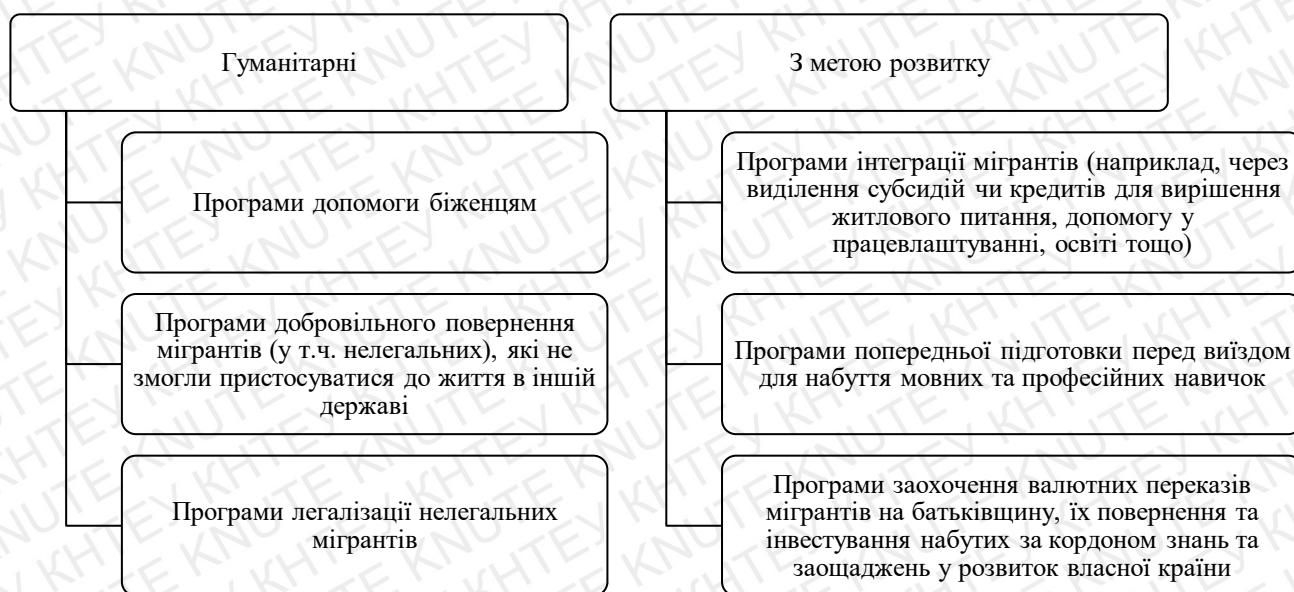

Рис. 1.5 Класифікація міграційних програм та їх складові [2]

Іноді, залучення імігрантів може стати напрямом міграційної політики, наприклад, коли в країні є дефіцит працездатного населення держава може бути націлена на скорочення чисельності емігрантів та залучення імігрантів. Часто причиною зростання імігрантів в країні є культурні та етнічні програми, які спрямовані на повернення населення, яке виїхало раніше, прикладом може бути Ізраїль, який заохочує прибуття в країну євреїв.

На сьогодні близько 40% країн зацікавлені в зростанні кількості імігрантів, проте, в основному працездатного віку. Досить чітко коронавірусна криза показала залежність аграрного ринку ЄС від імігрантів із Східної Європи, адже, в березні 2020 року, коли було запроваджено ряд карантинних обмежень різко зріс дефіцит робочої сили, при цьому не лише в аграрному секторі. Особливо

гостро проблема постала в таких країнах як Франція, Німеччина, Іспанія та Італія. Звісно, ці країни намагалися залучити і вітчизняних громадян до сезонних робіт, але навіть додаткові пільги не змогли вирішити ситуацію, що свідчить про залежність провідних країн Європи від іммігрантів із країн третього світу.

Проте, деякі країни стикаються із зворотною ситуацією, коли чисельність населення суттєво вища, тоді проводиться політика обмеження імміграції, вона може бути як адміністративною так і правовою та економічною. З такою проблемою стикається США, тому, наприклад у 2020 році країна планувала прийняти лише 18 тисяч мігрантів, тоді як в 2019 р. країна погодилася прийняти 30 тисяч людей.

Міграційна політика США ускладнюється тим, що на кордоні із Мексикою активно поглиблюється гуманітарна криза. Через кордон кожного року намагаються прорватися тисячі людей для постійного проживання в США, тому, нерідко, країна сама заохочує виїзд власних громадян за кордон для зменшення пропозиції робочої сили, скорочення рівня безробіття, збільшення валютних надходжень від емігрантів з-за кордону. Окрім США схожу політику сприяння еміграції проводять такі країни як: Таджикистан, Бангладеш, Ємен, Таїланд, Туніс, Індонезія, Йорданія, Пакистан, Узбекистан [30].

Якщо ж чисельність населення в країні є оптимальною, тоді доцільно підтримувати стабілізацію його кількості шляхом паритетного обміну населенням із іноземними країнами на основі якісних характеристик мігрантів (наприклад, залучення висококваліфікованих спеціалістів з-за кордону, направлення молоді для здобуття якісної освіти у іноземних державах із забезпеченням умов її повернення). [19, с.30].

Вагомим елементом, міграційної політики є програми які сприяють інтеграції іммігрантів в країну що їх приймає це, зокрема, надання громадянства чи права на проживання, протидія дискримінації тощо. Для вимірювання рівня інтеграційної політики застосовують Індекс політики інтеграції мігрантів, або MIREX. Він вимірює і порівнює міграційну політику 52-х країн світу, включаючи всі держави-члени ЄС, Австралію, Канаду, Японію, Південну Корею, Нову

Зеландію, Норвегію, Туреччину, США тощо. Загальний індекс формується із 167 показників, які згруповані у вісьмох політичних напрямках, таких як мобільність на ринку праці, участь у політиці, доступ до громадянства, воз'єднання сімей, здоров'я, постійне проживання, боротьба з дискримінацією, освіта [18, с.77].

Показники індексу вимірюються за допомогою формалізованого експертного опитування та аналізу документів. Індекс міграційної політики вимірюється за 100-бальною шкалою, де 0 - це повна замкнутість суспільства для мігрантів, а 100 - це рівні права як для мігрантів, так і для жителів країн, а також використання всіх соціальних переваг держави для мігрантів. В табл.1.1 наведені дані про індекс інтеграції мігрантів по 10-ти найбільш успішних країн в цій сфері.

Таблиця 1.1

Індекс інтеграції (MIPEX) мігрантів по 10-ти найбільш успішних країн [50]

Країна	MIPEX
Швеція	86
Фінляндія	85
Португалія	81
Канада	80
Нова Зеландія	77
США	73
Бельгія	69
Австралія	65
Бразилія	64
Ірландія	64

Найвищі індекси інтеграції мігрантів в Європі притаманні північним країнам, таким як Швеція, Фінляндія, а також Португалії (86, 85, 81 бали відповідно), досить високим є значення MIPEX у Канади (80 балів), трохи нижчим – у Нової Зеландії та США (77 та 73 бали відповідно). Для цих країн притаманні високий рівень довіри, толерантності, якісних соціальних сервісів, що цілком можливо відображається на політиці інтеграції іноземних громадян. Прийнято виділяти кілька вимірів інтеграції мігрантів у приймаючі країни (рис.1.6).

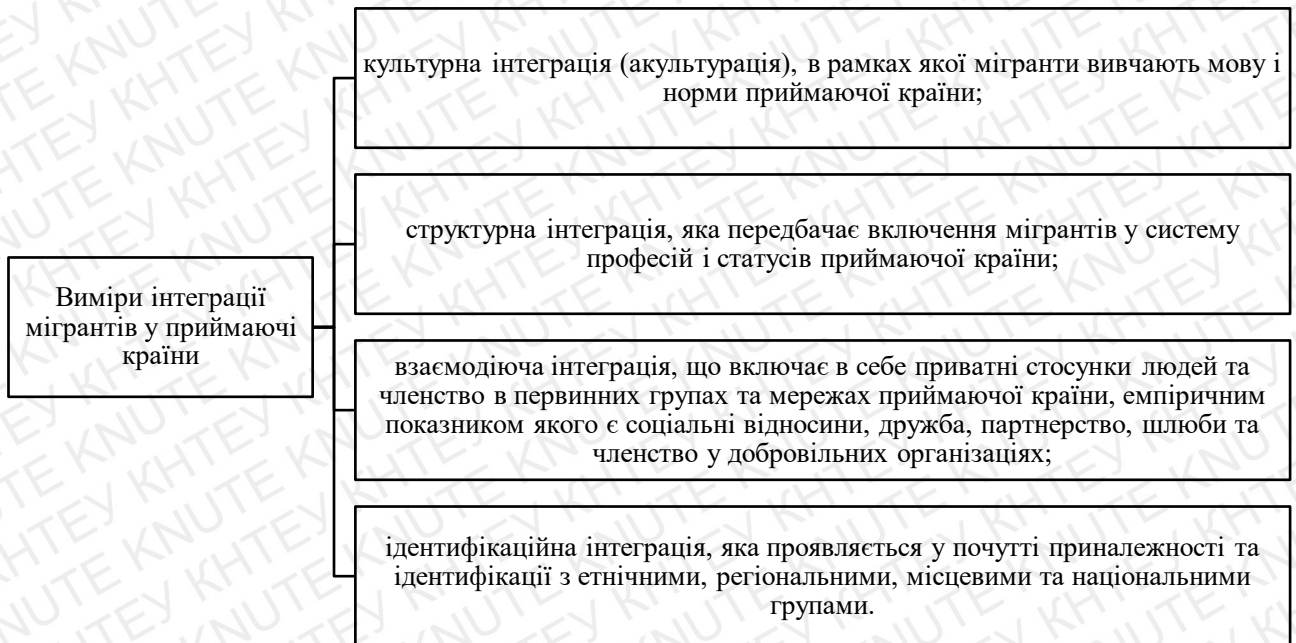

Рис. 1.6 Виміри інтеграції мігрантів у приймаючі країни [6, 42]

Усі державні заходи, що регулюють міжнародну міграцію, можна поділити на [4, с.46]:

- 1) юридичні, які проявляються через квоти (встановлення кількісних параметрів імміграції, професійну структуру прибулих), вимоги щодо підтвердження професійної кваліфікації, обмеження за станом здоров'я тощо;
- 2) економічні, пов'язані зі встановленням, наприклад, обов'язкових зборів для іммігрантів за в'їзд та працевлаштування, або пов'язані з можливістю отримання громадянства з придбанням нерухомості в країні, здійсненням масштабних інвестицій.

В цілому економічно розвинені країни за типом імміграційної політики можна поділити на 3 групи (рис. 1.7).

Прикладом країн, лояльних до міграції є США, Канада, Австралія, Швеція, проміжна модель притаманна таким країнам як Франція, Нідерланди, Велика Британія, країни з «гостьовою» моделлю міграції – це Німеччина, Швейцарія, Бельгія.

Отже, вимоги до міграційного законодавства стають з кожним роком все жорсткішими, адже кожна країна хоче отримати якнайкращі наслідки від імміграції для себе. Політика щодо іммігрантів залежить від особливостей

конкретної країни, якщо існує дефіцит населення то імміграція заохочується, при його профіциті обмежується, а при оптимальній кількості підтримується шляхом паритетного обміну населенням із іноземними країнами. Вагомим елементом, міграційної політики є програми які сприяють інтеграції іммігрантів в країну що їх приймає, це зокрема надання громадянства чи права на проживання, протидія дискримінації тощо.

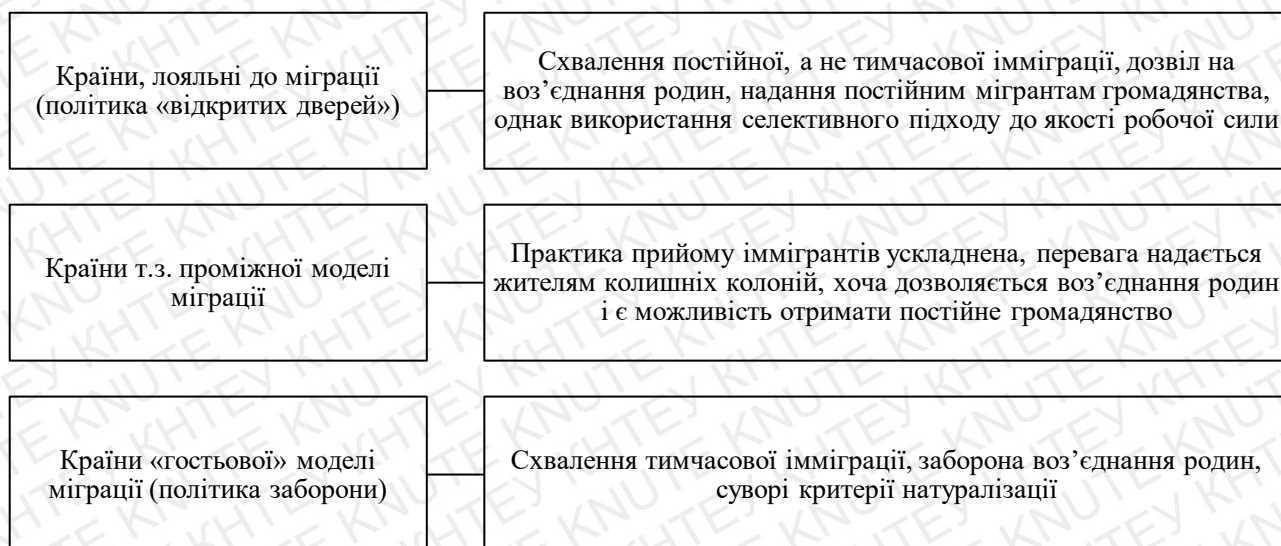

Рис. 1.7 Типологія держав за видом імміграційної політики [27]

Найвищі індекси інтеграції мігрантів в Європі притаманні північним країнам, таким як Швеція, Фінляндія, а також Португалії. Суттєвою проблемою залишається нелегальна міграція, проте найбільш дієвим інструментом скорочення потоку нелегальних мігрантів є передусім розширення можливості для легального в'їзду.

Висновки до розділу 1

Отже, дослідивши теоретико - методичні засади дослідження регуляторної політики щодо іммігрантів, можна сказати, що поняття імміграція має протилежне значення стосовно еміграції. Під нею розуміється в'їзд людини на територію нової країни з метою подальшого проживання в ній. Будь-яка людина яка емігрувала з місця колишнього свого проживання одночасно буде іммігрантом

Все залежить від кордонів, які вона перетинає. Для місця, яке залишає, вона буде емігрантом, а для місця, на яке в'їжджає, буде іммігрантом. Тобто, в процесі міграції завжди є точка, коли емігрант стає іммігрантом, а еміграція, відповідно, імміграцією, цією точкою являється перетин кордону тієї чи іншої країни.

Ефективність заходів державної політики у сфері інтеграції іммігрантів залишається незадовільною. Доступ мігрантів до працевлаштування, освітніх послуг, медичної допомоги, житла обмежений через наявність законодавчих суперечностей та дискримінаційних положень, недостатню обізнаність та низький рівень володіння мовою мігрантами, а також через дії роботодавців, медичних працівників, тощо.

Саме тому, на сьогодні Уряд країни має впроваджувати правильну, грамотну політику інтеграції іммігрантів. Щоб для кожного іммігранта, і в нашій країні, імпонував вислів: «Краще для кращих».

Вимоги до міграційного законодавства стають з кожним роком все жорсткішими, адже кожна країна хоче отримати якнайкращі наслідки від імміграції для себе. Політика щодо іммігрантів залежить від особливостей конкретної країни, якщо існує дефіцит населення то імміграція заохочується, при його профіциті обмежується, а при оптимальній кількості підтримується шляхом паритетного обміну населенням із іноземними країнами. Вагомим елементом, міграційної політики є програми які сприяють інтеграції іммігрантів в країну що їх приймає, це зокрема надання громадянства чи права на проживання, протидія дискримінації тощо.

Найвищі індекси інтеграції мігрантів в Європі притаманні північним країнам, таким як Швеція, Фінляндія, а також Португалії. Суттєвою проблемою залишається нелегальна міграція, проте найбільш дієвим інструментом скорочення потоку нелегальних мігрантів є передусім розширення можливості для легального в'їзду.

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ІМІГРАЦІЇ ТА АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН СВІТУ

2.1. Аналіз розвитку імміграції в провідних країнах світу

Міжнародні економічні відносини, на сучасному етапі розвитку світової економіки, характеризуються значним поглибленням взаємозалежності всіх країн світу. Посилення процесів глобалізації, зростання ролі транснаціональних корпорацій, а також розширення міжнародної інвестиційної діяльності спричинили значну активізацію трудової міграції. Сьогодні міжнародна міграція є невід’ємною частиною розвитку світової економіки [23, с.25].

Демографічна криза в розвинених країнах проявляється у зменшенні кількості працездатних людей та збільшенні літніх людей, потребі у висококваліфікованих працівниках для високотехнологічних галузей промисловості, а також наявності великої кількості низько престижних вакансій, які для корінних жителів не є привабливими, визначають необхідність залучення робочої сили ззовні. За оцінками ООН, обсяги міжнародної міграції продовжують зростати.

Найбільшими реципієнтами трудової міграції виступають країни Азії та країни Європи (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Кількість міжнародних мігрантів за регіонами, млн. осіб [50]

Регіон	Прибуло		Вибуло		Сальдо	
	2000	2020	2000	2020	2000	2020
Азія	49,2	79,6	65	105,7	15,8	26,1
Європа	56,3	77,9	49,6	61,2	-6,7	-16,7
Північна Америка	40,4	57,7	3,2	4,4	-37,2	-53,3
Африка	14,8	24,7	21,6	36,3	6,8	11,6
Латинська Америка та країни Карибського басейну	6,6	9,5	24,8	37,7	18,2	28,2
Океанія	5,4	8,4	1,2	1,9	-4,2	-6,5

У період з 2000 по 2020 рік в Азію прибуло більше міжнародних мігрантів, ніж у будь-який інший регіон: залучено близько 30 млн. міжнародних мігрантів, що становить чисте збільшення приблизно на 1,8 млн. мігрантів на рік. Не зважаючи на зростання міграційних потоків, частка міжнародних мігрантів в Азії, Африці, Латинській Америці не перевищує 2 % від загальної кількості населення регіону, натомість у Європі, Північній Америці та Океанії частка міжнародних мігрантів складає щонайменше 10 % від загального населення території.

Половина всіх міжнародних мігрантів походить лише з 10 країн (рис. 2.1).

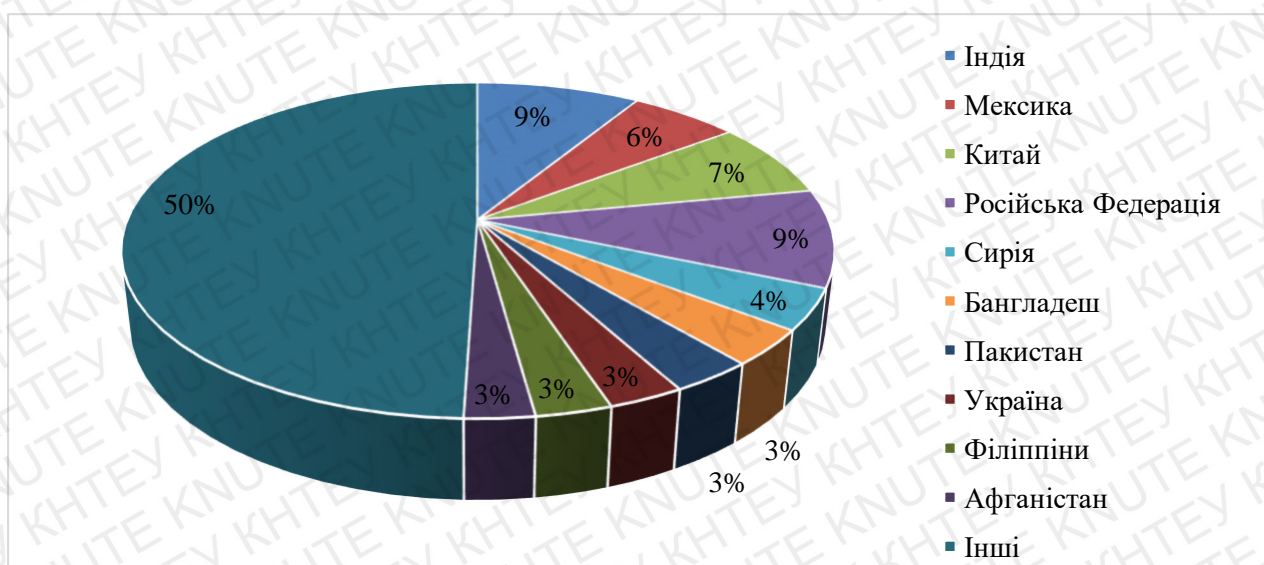

Рис. 2.1 Структура міжнародних мігрантів за країнами походження у 2020 році [49]

Аналізуючи структуру міжнародних мігрантів за їх походженням слід зазначити, що за даними 2020 року з 258 млн. міжнародних мігрантів у світі 106 млн. народилися в Азії. Європа була другим регіоном походження мігрантів (61 млн. осіб), за нею йде Латинська Америка та країни Карибського басейну (38 млн. осіб) та Африка (36 млн. осіб). Детальніше можна розглянути та порівняти міграційні потоки в додатку А.

Важливу роль у формуванні основних коридорів міжнародної міграції та особистих грошових переказів відіграє географічна близькість країн відправників і отримувачів. Загалом, за даними 2020 року, найбільші міграційні коридори подано на рис. 2.2

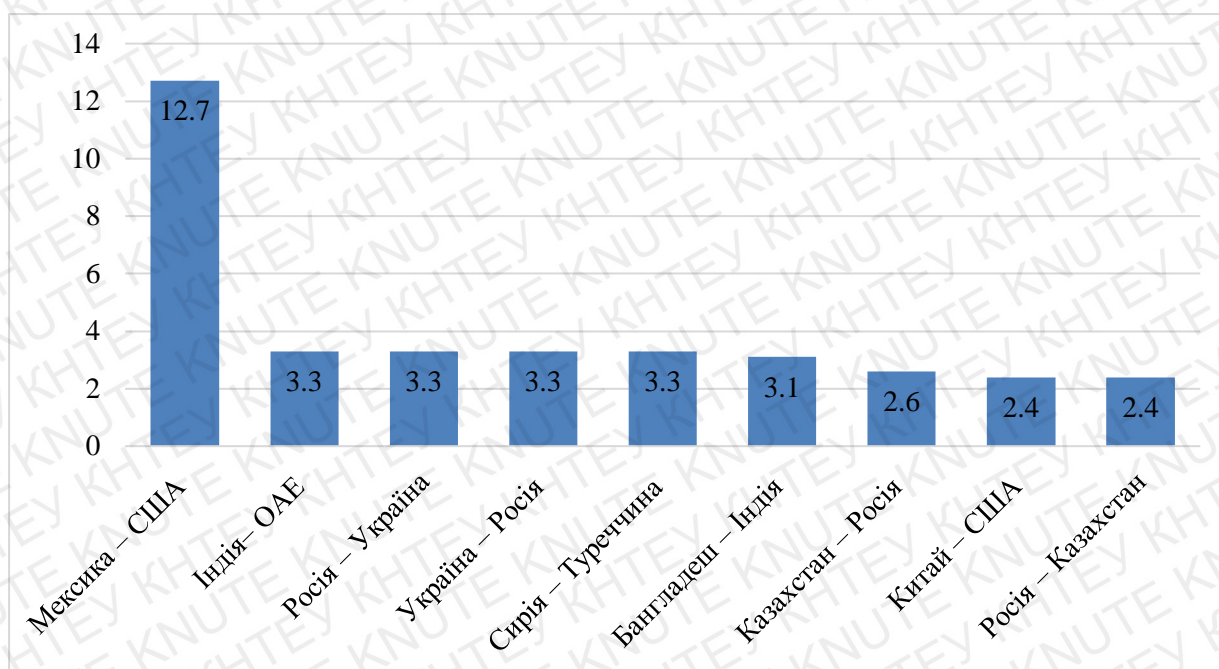

Рис. 2.2 Найбільші міграційні коридори станом на початок 2020 року [48]

Варто зазначити, що більшість мігрантів пересуваються в межах регіонів свого походження. 60 % мігрантів в Азії, 53 % в Африці є вихідцями з країн цих же континентів, у Європі європейці становлять понад 67 % іммігрантів. Преважна більшість мігрантів прагне переїхати в Європу (82 млн. осіб), на другому місці Північна Америка – 59 млн. осіб і третя Західна Азія – 49 млн. осіб. На рис. 2.3 розглянемо частку мігрантів у найбільш розвинених країнах-донорах робочої сили.

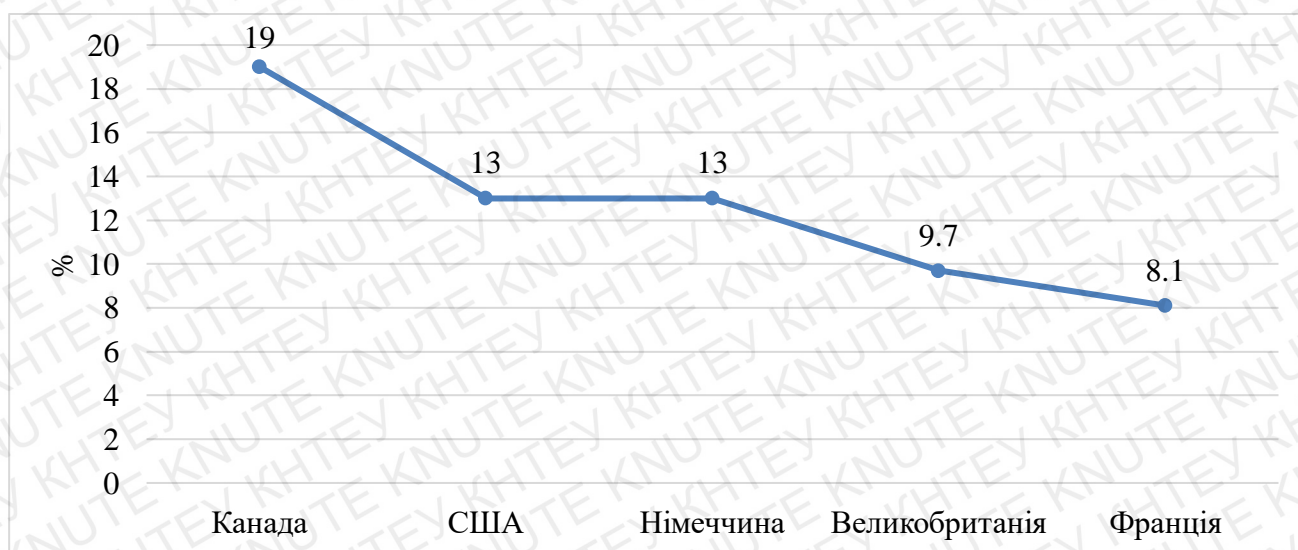

Рис.2.3 Частка мігрантів у найбільш розвинених країнах станом на 2020 р.

У країнах, які постійно приймають іноземну робочу силу, частка мігрантів у загальній чисельності виражається вже двозначними цифрами, лідирує Канада, де частка мігрантів досягає 19%. У США та Німеччині частка мігрантів становить по 13%.

За оцінками експертів, щорічно в розвинені країни прибуває близько трьох мільйонів мігрантів, без урахування тимчасових працівників і нелегалів, що не відображає їх загальної реальної кількості. Одним з наслідків стає зниження співвідношення «капітал - праця» в зв'язку з масовим припливом дешевої робочої сили з південних країн. Досліджуючи кадри потенційної міжнародної міграції, дослідники дійшли висновку, що вони представлені в цілому молодшими, професійно підготовленими, економічно активними, але соціально обділеними працівниками. Так, за оцінками ООН майже дві третини всіх міжнародних мігрантів сконцентровано в країнах з високими доходами.

Поміж країн Європи і Центральної Азії Україна вже декілька років є найбільшим отримувачем переказів від своїх закордонних мігрантів і входить до 10 країн із найвищою питомою вагою переказів у ВВП (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Перекази зовнішніх мігрантів за країнами їх найбільшого надходження [15]

Країна, до якої надходять перекази від мігрантів	Обсяг переказів, млрд. дол. США	Чисельність постійного населення, тис. осіб	Сума переказів в розрахунку на одну особу, дол.	Частка переказів у ВВП, %
Індонезія	11237	273524	41,1	1,1
Бельгія	11450	11482	997,2	2,1
Іспанія	12301	46693	263,4	0,9
Україна	14378	44246	325,0	11,4
Бангладеш	15496	161377	96,0	5,4
В'єтнам	15934	95546	166,8	6,6
Німеччина	17364	83124	208,9	0,4
Пакистан	21014	212228	99,0	6,8
Нігерія	24311	195875	124,1	6,1
Франція	26428	64991	406,6	0,9
Єгипет	28918	98424	293,8	11,6
Філіппіни	33827	106651	317,2	10,2
Мексика	35659	126191	282,6	3,0
КНР	67414	1427648	47,2	0,5
Індія	78609	1352642	58,1	2,9

Варто звернути увагу на той факт, що сума надходжень до України досягла нового історичного максимуму, і важливість цих коштів для добробуту домогосподарств, які їх отримують, навряд чи можна переоцінити.

Щодо перерахунку коштів мігрантами, ми відзначаємо, що за даними 2020 року у світі є 29 країн (включаючи Україну), де доходи від мігрантів перевищували 10% ВВП, і три країни (Тонга, Киргизстан та Таджикистан), де цей показник перевищив 30% ... Лише п'ять країн із цієї групи - Молдова, Косово, Чорногорія, Україна та Боснія та Герцеговина - знаходяться в Європі, а три країни - Косово, Чорногорія та Боснія та Герцеговина - є частиною колишньої Югославії, і, швидше за все, мають тісні економічні зв'язки з сімома країнами, що утворилися внаслідок її краху, а також є традиційними центрами формування потоків трудових мігрантів у Європі. Лівова частка цих 29 країн (81%) включена до другої (високий рівень) та третьої (середній рівень) груп відповідно до індексу людського розвитку. Серед європейських країн найбільш залежними від цього джерела валютних надходжень є Молдова (16,1 % ВВП), Косово (15,8 %), Україна (11,4 %), Чорногорія (11,4 %), Албанія (9,6 %), Сербія (9,1 %), Хорватія (4,9 %), Латвія (3,7 %).

У 2020 році пандемія COVID-19 різко вплинула на всі форми мобільності людей, включаючи міжнародну міграцію. Закриття національних кордонів змусило сотні тисяч людей скасувати або відкласти плани виїзду за кордон. Сотні тисяч мігрантів опинились у справжній скруті, не маючи можливості повернутися до своїх країн, інші ж були змушені повернутися на батьківщину раніше, ніж планувалося. Хоча пандемія COVID-19 спричинила серйозні порушення міграційних потоків у 2020 році, кількість міжнародних мігрантів за останні два десятиліття значно зросла [25].

Одним з позитивних наслідків міграції робочої сили вважається зменшення напруги на ринку праці країни вибуття, водночас зі зменшенням дефіциту персоналу необхідної кваліфікації на ринках приймаючих країн. Проте, аналіз рівня безробіття у країнах світу, що найбільш активно беруть участь у міграційних процесах, свідчить про відсутність прямого взаємозв'язку між

рівнем зайнятості та числом міжнародних мігрантів, що підтверджує тезу про комплексність впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на вибір мігрантом країни призначення. Так, за даними 2017 року у найбільших 5 країнах-донорах та країнах-реципієнтах іноземної робочої сили рівень безробіття знаходився на нормальному рівні і коливався у межах 3 – 6 % (рис. 2.4).

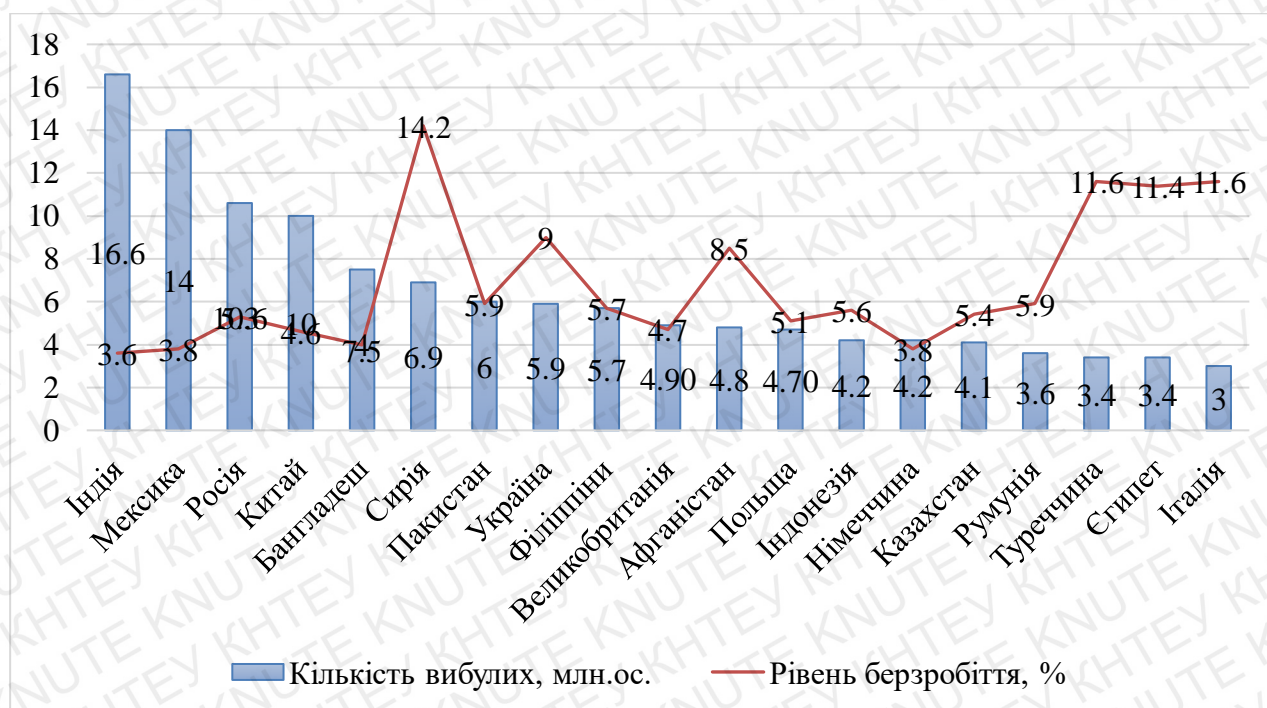

Рис. 2.4 Рівень безробіття у найбільших країнах-донорах робочої сили, 2017 рік [15, 24]

Отже, дослідивши розвиток імміграції в провідних країнах світу слід зазначити, що за даними 2020 року з 258 млн. міжнародних мігрантів у світі 106 млн. народилися в Азії, основними міграційними коридорами є Мексика - США та Індія - ОАЕ. Найбільше іммігрантів станом на 2020 рік перебувало в Канаді. Поміж країн Європи і Центральної Азії Україна вже декілька років є найбільшим отримувачем переказів від своїх закордонних мігрантів і входить до 10 країн із найвищою питомою вагою переказів у ВВП. Одним з позитивних наслідків міграції робочої сили вважається зменшення напруги на ринку праці країни вибуття водночас зі зменшенням дефіциту персоналу необхідної кваліфікації на ринках приймаючих країн.

2.2. Оцінка ефективності регуляторної політики в провідних країнах світу

В умовах швидких кількісних та якісних змін у світових міграційних процесах, що відбуваються під впливом глобалізації, значення засобів та механізмів їх регулювання зростає, надаючи міграційним процесам організований, безпечний та безконфліктний характер. Основним елементом управління міграцією є міграційна політика національних держав та їх об'єднань.

Найпоширеніші категорії мігрантів, що фігурують у міжнародних документах та законодавстві більшості країн – це сімейні мігранти, трудові мігранти, вимушені мігранти (біженці та шукачі притулку). Водночас у рамках цих загальних типів, законодавство різних країн розрізняє підтипи, які мають різний правовий статус [1, с.10].

Політика трудової міграції, здається, є найважливішою складовою всієї міграційної політики, оскільки ми говоримо про великий міграційний потік, а також про міграційний канал, який найбільш чутливий до державного регулювання. Чисельність і питома вага імігрантів в населенні і робочій силі розвинених країн наведена у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Чисельність і питома вага імігрантів в населенні і робочій силі розвинених країн, 2020 рік [41, 50]

Країна	Іноземне населення (ІН) (тисяч чоловік)	Частка ІН у всьому населенні (%)	Іноземна робоча сила (ІРС) (тисяч чоловік)	Частка ІРС у всій робочій силі (%)
Австралія	4517	23,6	2365	24,5
Австрія	843	10,4	377	9,8
Бельгія	862	8,4	377	9,8
Великобританія	2342	4,0	1220	4,2
Італія	1 388	2,4	246	1,1
Канада	4971	17,4	2839	19,1
Нідерланди	1615	10,1	298	3,7
США	28400	10,4	17400	12,4
ФРН	7297	8,9	3429	8,8
Франція	5868	10,0	1571	6,1
Швейцарія	1 384	19,3	717	18,3
Швеція	1004	11,3	222	5,0
Японія	1686	1,3	155	0,2

Якщо спочатку центром трудової міграції були переважно країни Західної Європи, то в сімдесяті роки ринок праці в регіоні нафтовидобувних країн Близького Сходу стрімко розширився. Частка іноземної робочої сили в загальній чисельності робочої сили суттєво зростає. Вона становить в Об'єднаних Арабських Еміратах близько 97%, в Катарі - 95,6%, в Кувейті - 86,5%, в Саудівській Аравії і Бахреїні - по 40%. Головний експортер робочої сили в даному регіоні – Єгипет, тут також працюють емігранти з Іраку, Лівану, Сирії, Йорданії, з Пакистану, Індії, Бангладешу. Деякі арабські країни є одночасно і експортерами, і імпортерами робочої сили, наприклад, Йорданія, Ємен.

Шрі-Ланка також стала стабільною державою, що експортує трудових мігрантів, і в цьому процесі існує чіткий зв'язок з традиційною великою сім'єю. Близько чверті всіх домогосподарств надсилають одного члена на роботу за кордон. Така ж ситуація спостерігається і в країнах Тропічної Африки, де родина вирішує, хто повинен взяти на себе основний дохід, ставши мігрантом. В основному, населення Малі йдуть до Франції [46].

Ситуація дещо інша в Малайзії, де від'їзд мігрантів є відносно низьким і зосереджений на країнах азіатського регіону. Так, 40 тисяч громадян працюють у промисловості, будівництві і в службах Сінгапуру, менше знайшли роботу в Гонконгу, який постійно потребує припливу робочої сили, особливо кваліфікованої, для підтримки економічного зростання. Бруней став активним одержувачем іноземної робочої сили.

Щоб розширити об'єктивно обмежені можливості країн-донорів впливати на процес трудової міграції громадян, надзвичайно важливо співпрацювати з країнами перебування мігрантів. Така співпраця є запорукою не лише успішного захисту працівників за кордоном, а й розширення легальних каналів працевлаштування в зарубіжних країнах та запобігання нелегальній міграції. Зокрема, держави - постачальники мігрантів намагаються регулювати становище своїх громадян за кордоном, укладаючи угоди з приймаючими країнами.

Поряд із забезпеченням легальної імміграції в інтересах прогресивного економічного розвитку, контроль за імміграційними процесами та боротьба з

нелегальною міграцією матиме значне місце у загальній міграційній політиці ЄС. Практика показала, що легше розробити стандартизовані підходи саме в цій сфері, де спільні інтереси держав - членів найбільш очевидні.

За даними статистичного агентства ЄС Eurostat, кількість дозволів на перебування в ЄС для громадян з - за меж ЄС систематично збільшується з 2013 року (Додаток Б).

У 2019 році громадянам держав з - за меж ЄС було видано близько 3 мільйонів дозволів на перше проживання в Європейському Союзі. Це збільшення більш ніж на 163 тисячі, або на 6% порівняно з 2018 роком. Економісти підраховали, що трудові мігранти становлять у середньому 14% усіх зайнятих у європейській економіці. У Польщі частка іноземних робітників на ринку праці за останні шість років зростає майже втричі - зараз вона становить близько 6%.

Також, розглядаючи міграційні процеси Європи варто приділити увагу і такому процесу як притік біженців, саме ця проблема за останні кілька років є досить серйозною для європейських країн. На рис. 2.5 розглянемо, яку частку біженців приймали різні країни Європи.

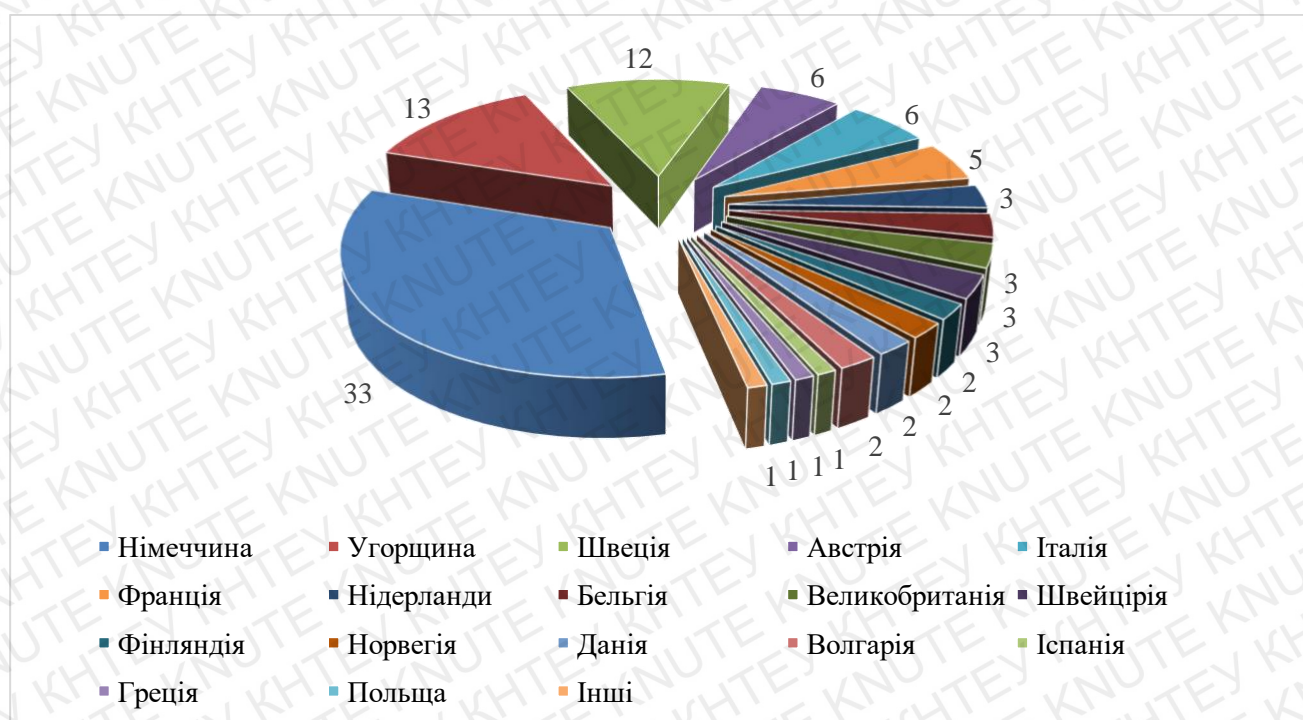

Рис. 2.5 Розподіл біженців в країнах Європи станом на 2020 рік [50]

Як бачимо, лідером серед країн, які приймають біженців, залишається Німеччина. Німецький уряд має дуже лояльне ставлення до біженців та отримує третину від всієї їх кількості, близько 13% приймає Угорщина, а Швеція приймає 12% біженців. На ці три країни припадає 48% біженців, всі інші члени ЄС приймають 52% біженців.

Дана проблема є дуже важливою для Європи, адже такі притоки провокують зростання злочинності, збільшення соціальних виплат в країнах-реципієнтах біженцям, що провокує незадоволення місцевих жителів [16].

Світовий ринок праці визначає попит і пропозицію на іноземну робочу силу в тих чи інших країнах світу, формує відмінності в рівнях оплати праці, крім того, впливає на світову динаміку соціально-економічних, політичних та культурних процесів, тому ми і спостерігаємо наростаючі темпи міграції із країн, де рівень життя нижче середнього, в високорозвинені країни.

Часто, такі процеси є нелегальними, адже високорозвинені країни в основному зацікавлені в кваліфікованих кадрах та не готові приймати всіх бажаних, проте, варто відмітити, що в Європі за останні роки спостерігається певна зміна традиційної структури зайнятості іммігрантів. Відсоток іноземців, що працюють у секторі послуг, збільшується. Існує падіння зайнятості в металургії, металообробці, автомобільній промисловості. Разом з тим зростає тіньова зайнятість мігрантів [5, с.29].

Туреччина є ключовим партнером у протидії міграційній кризі, де мешкає до 3 мільйонів сирійських біженців і звідки пролягає шлях до Європи. ЄС уклав угоду з Туреччиною щодо припинення нелегальної міграції та надання допомоги сирійським біженцям та турецьким громадам, які їх приймають. Всіх новоприбулих нелегальних мігрантів необхідно повернути до Туреччини. Водночас ЄС зобов'язується організувати переселення в Європу одного сирійського біженця, який уже отримав притулок у Туреччині за кожного повернутого нелегала, як наслідок, неконтрольований приїзд мігрантів до Європи сповільнився.

Отже, міграційна політика міцно зайняла своє місце у фокусі європейської інтеграції. Однак ключові питання у цій сфері все ще належать до компетенції національних урядів, тому загальна міграційна політика продовжуватиме бути складним процесом угод та компромісів. Діючи, світовий ринок праці визначає попит і пропозицію на іноземну робочу силу в тих чи інших країнах світу, формує відмінності в рівнях оплати праці, крім того, впливає на світову динаміку соціально-економічних, політичних та культурних процесів, тому ми і спостерігаємо наростаючі темпи міграції із країн, де рівень життя нижче середнього в високорозвинені країни.

Висновки до розділу 2

Дослідивши розвиток імміграції в провідних країнах світу слід зазначити, що за даними 2020 року з 258 млн. міжнародних мігрантів у світі 106 млн. народилися в Азії, основними міграційними коридорами є Мексика - США та Індія - ОАЕ. Найбільше іммігрантів станом на 2020 рік перебувало в Канаді. Поміж країн Європи і Центральної Азії Україна вже декілька років є найбільшим отримувачем переказів від своїх закордонних мігрантів і входить до 10 країн із найвищою питомою вагою переказів у ВВП. Одним з позитивних наслідків міграції робочої сили вважається зменшення напруги на ринку праці країни вибуття водночас зі зменшенням дефіциту персоналу необхідної кваліфікації на ринках приймаючих країн.

Міграційна політика міцно зайняла своє місце у фокусі європейської інтеграції. Однак ключові питання у цій сфері все ще належать до компетенції національних урядів, тому загальна міграційна політика продовжуватиме бути складним процесом угод та компромісів. Діючи, світовий ринок праці визначає попит і пропозицію на іноземну робочу силу в тих чи інших країнах світу, формує відмінності в рівнях оплати праці, крім того, впливає на світову динаміку соціально-економічних, політичних та культурних процесів, тому ми і спостерігаємо наростаючі темпи міграції із країн, де рівень життя нижче середнього в високорозвинені країни.

РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН-РЕЦИПІЄНТІВ ЩОДО ІМІГРАНТІВ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ

3.1. Аналіз динаміки та тенденцій зміни структури імміграції в Україні

Під імміграцією в Україні розуміють прибуття іноземців або осіб без громадянства на територію України на постійне проживання. Слід зазначити, що в усіх країнах міграційні процеси впливають на бюджет країни. Відповідно, кожна країна регулює свою міграційну політику на власний розсуд. З початком бойових дій на Сході України кількість іммігрантів суттєво скоротилась, таке скорочення відбулось і у зв'язку із економічною кризою та зниженням рівня життя в країні [3].

Низькі зарплати, високі тарифи та нестабільна валюта роблять країну менш привабливою для іммігрантів, тож для початку розглянемо на рис. 3.1 міграційний рух населення протягом 2010-2020 рр.

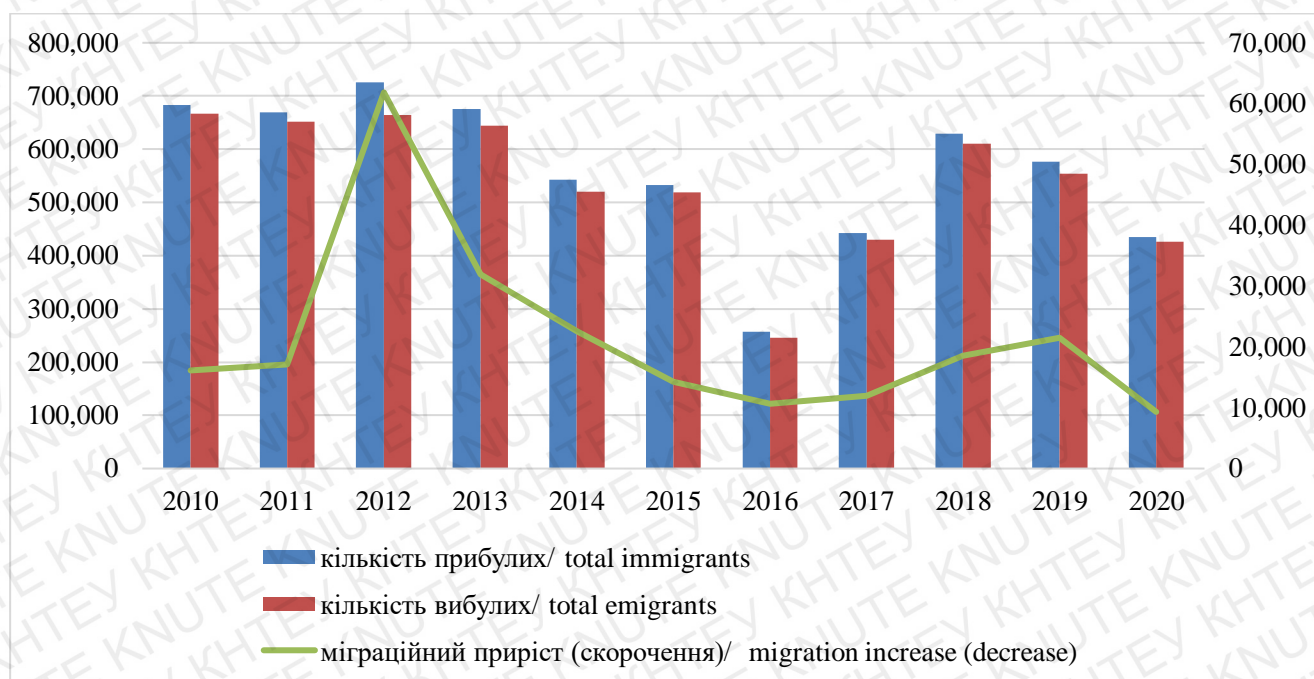

Рис. 3.1 Міграційний рух населення у 2010-2020 рр.[28]

Як бачимо, після 2012 року спостерігається різке скорочення як прибулих так і вибулих громадян до 2016 року, далі ситуація дещо відновлюється до 2018 року. У 2020 році міграційні процеси скоротились за рахунок пандемії, яка

повпливала на міграційний рух. Також варто розглянути кількість прибулих та вибулих громадян в розрізі країн (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Кількість прибулих та вибулих громадян у 2020 році [28]

Країна	Кількість прибулих, тис. чол.	Кількість вибулих, тис. чол.	Міграційний приріст (скорочення), тис.чол.
Усього	26 361	19 121	7 240
у тому числі:			
Країни Європи	8 429	6 276	2 153
Країни Америки	1 006	1 508	-502
Країни Азії	12 421	8 442	3 979
Країни Африки	4 473	2 873	1 600
Країни Австралії та Океанії	32	22	10

Як бачимо, основна частка іммігрантів – це вихідці із країн Азії – 12421 тис. чол. та Європи – 8429 тис. чол., так як територіально ці країни розташовані найближче до України, натомість іммігрантів з Австралії та Океанії найменша кількість. Детальніше дані в розрізі країн наведено в додатку В.

Кількість іноземців, які постійно проживають в Україні, та виданих дозволів на імміграцію подано на рис. 3.2.

Рис. 3.2 Кількість іноземців, які постійно проживають в Україні, та виданих дозволів на імміграцію, тис. осіб [26]

Іноземцям, для того щоб постійно проживати на території України, потрібно мати відповідний дозвіл на імміграцію. Щороку таких дозволів оформлялось більше 22 тисяч, але після 2013 року їх кількість скоротилась. У 2019-2020 роках кількість дозволів досягла рекордного значення за останні 10 років та становила більше 34 тис. При цьому, кількість емігрантів які проживають постійно з 2017 року також стабільно зростає.

Частка іноземців, які перебували в Україні тимчасово, на 31 грудня 2020 р. становила 133 тис. В основному - це студенти українських вузів та тимчасові працівники. Детальніше статистику щодо іноземних студентів подано на рис. 3.3

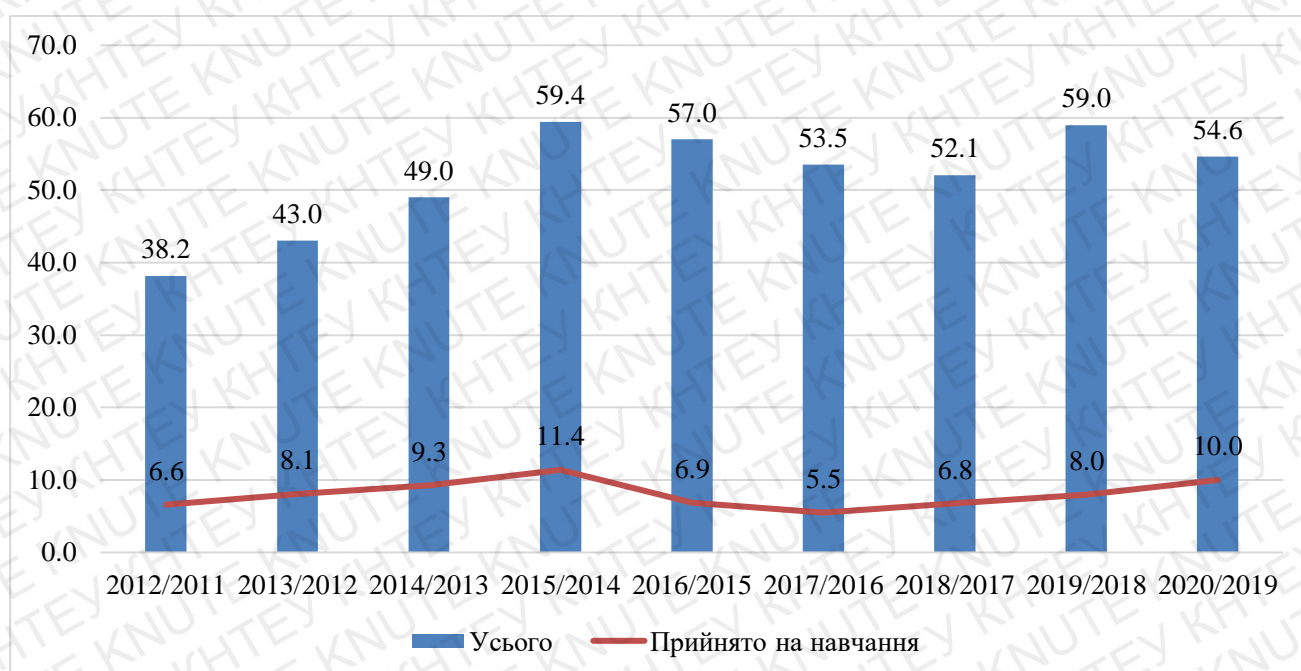

Рис. 3.3. Іноземні студенти у вишах України, тис. осіб [26]

Після спаду чисельності іноземних студентів, що було обумовлено економічною та безпековою ситуацією їх чисельність з 2016 року поступово зростає і в 2019/2020 навчальному році становила майже 55 тис. Більшість із них були громадянами Індії (19,7%), Марокко (9,9%), Азербайджану (8,2%) та Таджикистану (5,3%). Найбільш популярним є медичний напрямок та фармакологія.

Щодо трудових іммігрантів, то для них дозвіл на працевлаштування видає Державна служба зайнятості, динаміку їх кількості розглянемо на рис. 3.4

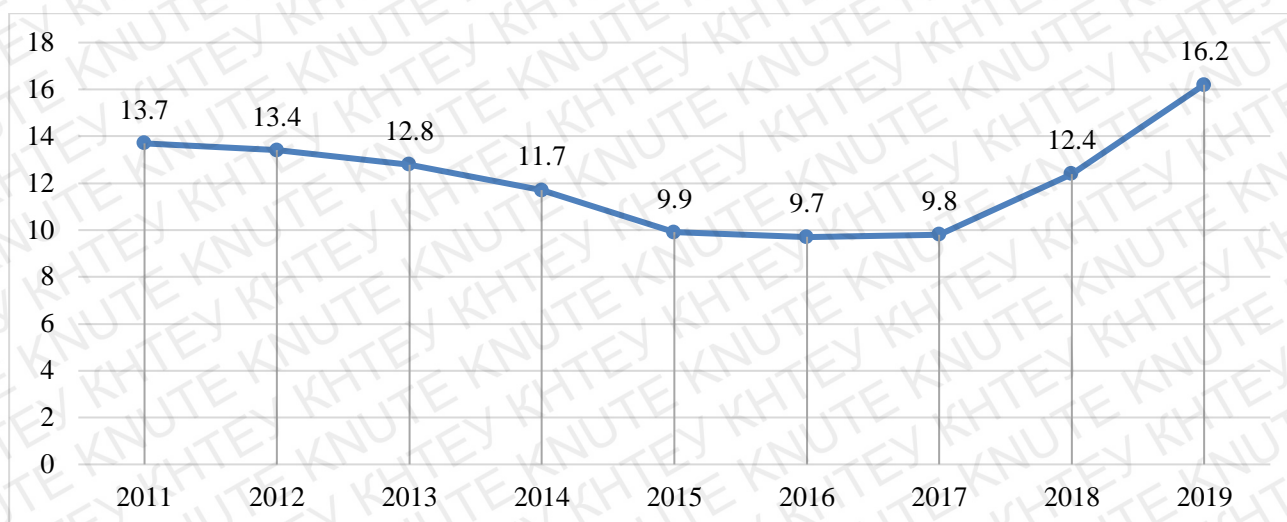

Рис. 3.4. Кількість іноземців, як тимчасово працювали в Україні за наявності дозволу на працевлаштування, на кінець року, тис. осіб [26]

Трудові іммігранти - це переважно керівники та менеджери, зайняті у сфері торгівлі та ремонту, промисловості, інформації та зв'язку. Найчисельнішими у 2019 році серед них були громадяни Туреччини (близько 3 тис.), Російської Федерації (1,6 тис.), Китаю та Білорусі (близько 1 тис. Кожен).

Ще однією групою іноземців в Україні є біженці та особи, яким надано додатковий захист (рис. 3.5).

Рис. 3.5. Чисельність клопотань про міжнародний захист та прийнятих позитивних рішень (за 2014–2020 рр. статус біженця та додатковий захист разом) [26]

Станом на грудень 2020 року в країні проживало 2096 іноземців з відповідним статусом. Переважно це іммігранти з Афганістану (985 осіб) та Сирії (446 осіб), а також з деяких країн СНД, зокрема Вірменії (188 осіб) та Російської Федерації (135 осіб). Протягом 2020 року було подано 1443 заяви про міжнародний захист, прийнято 93 рішення про надання статусу біженця або додаткового захисту.

Отже, аналіз динаміки та тенденцій зміни структури імміграції в Україні показав, що після 2012 року спостерігається різке скорочення як прибулих так і вибулих громадян до 2016 року, далі ситуація дещо відновлюється. Така ситуація пов'язана із початком бойових дій на Сході України та економічною кризою. Як бачимо, основна частка іммігрантів – це вихідці із країн Азії – 12421 тис. чол. та Європи – 8429 тис. чол. Зростає також кількість іноземних студентів, які приїжджають в Україну і в 2019/2020 навчальному році становила майже 55 тис. Більшість із них були громадянами Індії. Загалом, Україна є мало перспективною країною для імміграції, соціальна та економічна ситуація в країні не сприяє прибуттю іноземців, єдина сфера, де наразі помітне зростання іммігрантів – це освіта.

3.2. Трансформація системи регулювання імміграції в Україні враховуючи досвід країн світу

Основна роль державно-правового регулювання міграційних процесів належить Конституції України. Закріпивши демократичні принципи побудови української держави, Конституція гарантує свободу пересування, вільний вибір місця проживання, вільний в'їзд та виїзд з країни. Також відображає положення про рівні права іноземців, можливість отримати притулок в Україні тощо. В Конституції проголошено захист громадян за кордоном [12].

Питання імміграції в Україну регулюється законодавчими актами (рис. 3.6). Особами, які постійно проживають за межами України, заяви про дозвіл на

імміграцію подаються до іноземних дипломатичних установ України за місцем постійного проживання.

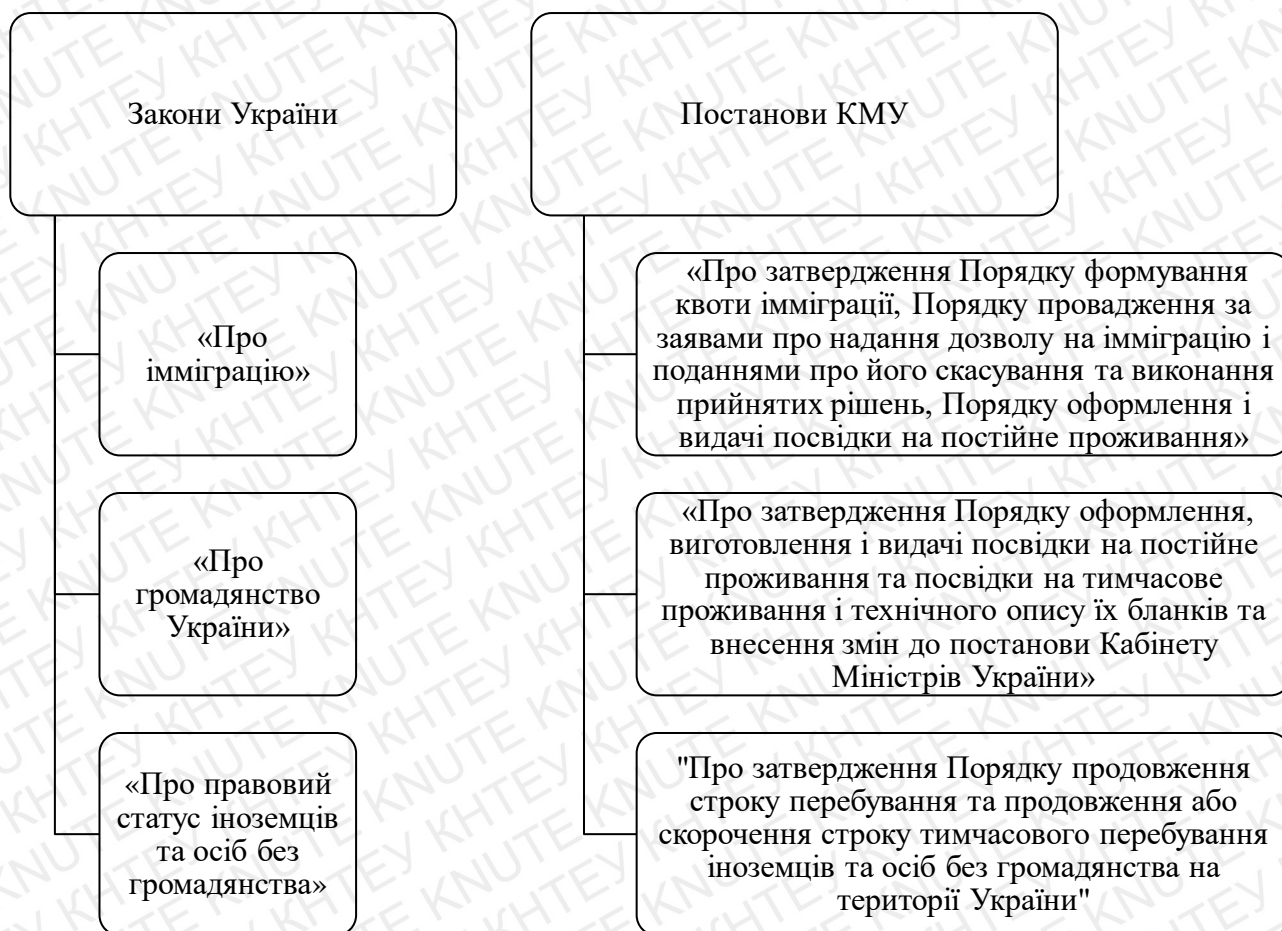

Рис. 3.6 Основні законодавчі акти в сфері регулювання імміграції в Україні

[8, 9, 10, 32, 33, 34]

Іноземці та особи без громадянства під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав та свобод людини. Інституційні організації розглянемо на рис. 3.7. Внутрішнє законодавство у сфері регулювання міграції в Україні сьогодні є не зовсім ефективним, тому варто звернути увагу на досвід провідних країн, зокрема ЄС.

Основним досягненням загальноєвропейської міграційної політики стала розробка системи принципів регулювання міграційних відносин. Ці принципи є результатом аналізу багаторічних зусиль держав-членів ЄС щодо регулювання

міграційних процесів, а також узагальнення політико-правового бачення вирішення проблеми нелегальної міграції [14].

Рис. 3.7 Інституційне забезпечення імміграції [14, 39]

Отже, загалом існує лише п'ять основних принципів, на яких будується вся міграційна політика ЄС. Такі принципи доречно імплементувати і в вітчизняну практику. І хоча вони не мають чіткої детермінації, їх можна розділити на 5 основних принципів (рис. 3.8).

Еволюція політики ЄС щодо регулювання міграції відповідає викликам глобальних соціально-економічних процесів. Встановивши вільний рух робочої сили як основний принцип ЄС, згодом інститути та органи Союзу дещо змінили підходи до регулювання міграційних процесів.

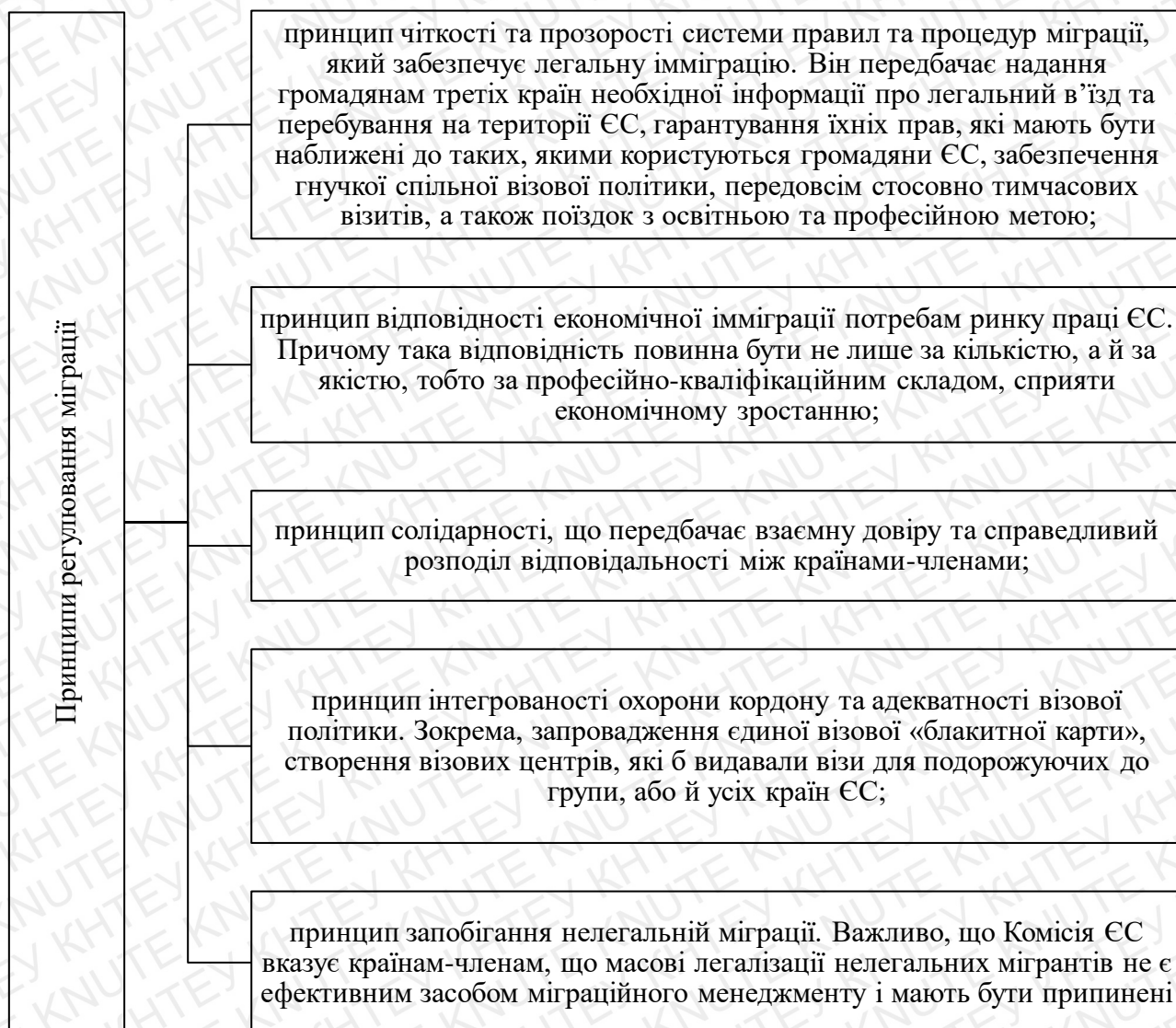

Рис. 3.8 Принципи регулювання міграції [20]

В даний час існує загальноєвропейська тенденція до створення більш жорстких механізмів контролю процесів міграції. Правове регулювання міграційних відносин у ЄС виходить із принципу раціональності міграції та її користності для економічного зростання окремих країн та ЄС у цілому.

Водночас принципи, на яких ґрунтується загальна європейська міграційна політика, по суті, покликані створити необхідні передумови для забезпечення захисту легальної міграції від незаконної. Останнє явище, до речі, все більше стає каталізатором більш жорстких засобів правового регулювання міграційних відносин, а також наріжним каменем проблем у ЄС [21, с. 128].

Насправді, така ситуація потребує нових підходів до регулювання міграційних процесів, зосереджених переважно на стримуванні міграції у країнах походження та передачі вектору та напрямку міграційних процесів з ЄС до інших регіонів світу.

Необхідно виходити з того факту, що інтеграція мігрантів має відбуватися поступово, країна перебування повинна допомагати мігрантам, біженцям у вивченні мови та культури, відкривати доступ до ринків праці, надавати можливість користуватися системами освіти та охорони здоров'я та захищати від дискримінації.

З іншого боку, іммігранти повинні мати бажання інтегруватися в нове суспільство, поважати його традиції та культуру. Соціокультурні зміни, спричинені імміграцією, етнічними та релігійними конфліктами та трансформаційними процесами, змушують суспільство шукати прийнятні варіанти національної співпраці [38, с.291].

Для вирішення проблеми нелегальної міграції в країнах ЄС слід вжити ряд заходів, спрямованих на: фінансування пошуково-рятувальних місій, виділення коштів на боротьбу з перевізниками-мігрантами, розширення мережі центрів прийому біженців для їх тимчасового розміщення та надання допомоги, спрощення юридичних можливостей для міграції до ЄС, перегляд та розподіл квот між країнами на переселення біженців під егідою ООН [29, с. 56].

Слід зазначити, що також можна виділити наступні пріоритетні заходи, спрямовані на запобігання втягненню організованих злочинних угруповань у незаконні механізми нелегальної міграції, а саме на ініціювання спільних заходів з компетентними департаментами ЄС, спрямованих на запобігання використанню території України для забезпечення незаконного переміщення нелегальних мігрантів транзитом до країн Європейського Союзу, а також залучення представниками кримінальних структур працівників певних служб з числа громадян України до незаконних операцій за кордоном, у тому числі у сфері незаконної міграції.

Доцільно також спрямувати увагу українських правоохоронних органів на прийняття скоординованих заходів щодо виявлення та перевірки компаній, які можуть бути залучені до найму працівників з числа громадян України для незаконних операцій за кордоном, у тому числі у сфері незаконної міграції. У процесі дослідження стає зрозумілим, що врегулювання європейської міграційної кризи та проблем біженців має бути комплексним [31, с. 97].

Міграційна політика провідних європейських держав та нових держав-членів ЄС повинна враховувати всі можливі суспільно-політичні, національні, культурні, релігійні та етнічні цінності, оскільки їх ігнорування призводить до загострення міжнародних та міждержавних конфліктів. Саме на цей досвід варто орієнтуватися Україні.

Отже, дослідивши можливості трансформації системи регулювання імміграції в Україні враховуючи досвід країн світу, зауважимо, що еволюція політики ЄС щодо регулювання міграції відповідає викликам глобальних соціально-економічних процесів. Встановивши вільний рух робочої сили як основний принцип ЄС, згодом інститути та органи дещо змінили підходи до регулювання міграційних процесів. Для вирішення проблеми нелегальної міграції в країнах ЄС слід вжити ряд заходів, спрямованих на: фінансування пошуково-рятувальних місій, виділення коштів на боротьбу з нелегальними перевізниками та мігрантами тощо.

Висновки до розділу 3

Аналіз динаміки та тенденцій зміни структури імміграції в Україні показав, що після 2012 року спостерігається різке скорочення як прибулих так і вибулих громадян до 2016 року, далі ситуація дещо відновлюється. Така ситуація пов'язана із початком бойових дій на Сході України та економічною кризою. Як бачимо, основна частка іммігрантів – це вихідці із країн Азії – 12421 тис. чол. та Європи – 8429 тис. чол. Зростає також кількість іноземних студентів, які приїжджають в Україну і в 2019/2020 навчальному році становила майже 55 тис. Більшість із них були громадянами Індії. Загалом, Україна є мало перспективною

країною для імміграції, соціальна та економічна ситуація в країні не сприяє прибуттю іноземців, єдина сфера, де наразі помітне зростання іммігрантів – це освіта.

Дослідивши можливості трансформації системи регулювання імміграції в Україні враховуючи досвід країн світу, зауважимо, що еволюція політики ЄС щодо регулювання міграції відповідає викликам глобальних соціально-економічних процесів. Встановивши вільний рух робочої сили як основний принцип ЄС, згодом інститути та органи дещо змінили підходи до регулювання міграційних процесів. Для вирішення проблеми нелегальної міграції в країнах ЄС слід вжити ряд заходів, спрямованих на: фінансування пошуково-рятувальних місій, виділення коштів на боротьбу з нелегальними перевізниками та мігрантами тощо.

ВИСНОВКИ

Отже, дослідивши регуляторну політику країн-реципієнтів щодо іммігрантів, можна сказати, основними тенденціями сучасної міжнародної міграції є: глобалізація міжнародної міграції; якісні зміни у світових міграційних потоках; вирішальна роль економічної, насамперед, трудової міграції; значне зростання нелегальної міграції; збільшення масштабів і розширення географії вимушеної міграції; роль міжнародної міграції в демографічному розвитку розвинених країн світу; фемінізація міжнародної міграції. Трудова міграція дає як безсумнівні переваги (як для країн-реципієнтів, так і країн-донорів робочої сили), так і пов'язана з гострими соціально-економічними проблемами. Сучасний стан міграційної сфери потребує чіткої міграційної політики на рівні країн та провідних світових організацій, а також налагодженої системи управління міграційними процесами. Останніми роками уряди багатьох країн привернули увагу до проблем, як залучити до своїх країн потрібні їм категорії мігрантів, і водночас обмежити виїзд небажаних.

Міграційна політика провідних країн спрямована на регулювання всіх видів міграції населення, включаючи комплекс дій щодо біженців та осіб без громадянства. Особливу увагу слід приділити таким напрямкам міграційної політики, як забезпечення контролю та процедури легалізації осіб без громадянства, своєчасне вжиття превентивних заходів щодо зменшення негативного впливу зон міграційної напруженості, розробка механізму мінімізації негативного впливу біженців, осіб без громадянства та інших мігрантів під час глобальних викликів людства, в умовах пандемії, забезпечення механізму асиміляції біженців та осіб без громадянства на території країн-донорів.

Враховуючи багатоаспектність, складність і неоднозначність наслідків міжнародної трудової міграції, виникає необхідність розробки системи превентивних заходів з боку країн, яким найбільше загрожує приплив нелегальної міграції, а також вимагає від них конкретних заходів щодо регулювання міграційних потоків. Європейські країни дотримуються дуже різної політики

щодо нелегальної міграції, оскільки пріоритетним є питання власної безпеки та національних інтересів, але за відсутності комплексної європейської програми надання притулку для біженців кожна країна не в змозі впоратися з цією проблемою самостійно.

Ця програма має включати ряд заходів, спрямованих на: легальний прийом біженців безпосередньо з прикордонних країн з відповідним рівнем безпеки; вжиття жорстких заходів для посилення прикордонного контролю та надання достатніх коштів таким країнам, як Італія та Греція, щоб забезпечити умови для біженців з подальшим їх переселенням в інші країни ЄС; розробка узгодженої фінансової політики та відповідних фінансових інструментів для реалізації комплексної стратегії щодо біженців, оскільки політичні та гуманітарні наслідки, економічні втрати в інших країнах можуть спровокувати затяжну кризу.

З метою вирішення проблемних явищ у сфері міжнародної міграції доцільно приділяти особливу увагу міждержавним угодам між країнами-донорами та країнами-реципієнтами робочої сили та активізувати співпрацю між країнами з Міжнародною організацією з міграції, утворенню спеціальних інституцій з посередницького функціонування з метою захисту інтересів трудових мігрантів. Також слід проводити постійний моніторинг та контроль міграційних показників на державному та міжнародному рівні. Серед перспектив подальших досліджень – удосконалення підходів до формування міжнародної міграційної політики з урахуванням особливостей та особливостей сучасних міграційних процесів.

На сучасному етапі проблема вдосконалення міграційної політики є надзвичайно актуальною для України. Необхідність активного втручання владних структур під час міграційних процесів очевидна, але діяльність держави ні в якому разі не повинна зводитися до заборонних заходів, які можуть призвести до зростання нелегальної міграції та зростання напруженості в суспільстві. Міграційна політика має враховувати світовий досвід, який свідчить про переваги навіть від еміграції висококваліфікованих спеціалістів.

Тому інтенсифікація міграційних процесів в Україні фрагментує суспільство та впливає на напругу серед корінного населення щодо новоприбулих

мігрантів, якщо їх культурна, історична спадщина відрізняється від корінного населення. Для України виховання цього чинника є важливим аспектом у сучасному становленні української громади, він розмежує її стосунки, спираючись на політичні підвалини, коли логіка ідентифікації несумісна з логікою плюралізму та полікультурності. Через наявність високого рівня психологічної ізоляції від інших культур в Україні, а також внаслідок великого масштабу міграції в Україну можуть виникнути напружені ситуації корінного населення щодо мігрантів. Але Україна також є сприятливим місцем для залучення іноземців до українського суспільства через позитивні риси соціальних, культурних, демографічних характеристик українців на відміну від політичних переконань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абетка трудового мігранта // Всеукраїнська асоціація компаній з міжнародного працевлаштування, 2016. 13 с. URL: <http://ampua.org/wp-content/uploads/Abetka2016.pdf>
2. Андрейко В.І. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україні / В.І. Андрейко// Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія», вип. 2 (41), 2019. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/28602/1/>
3. Бойко Л. Ціна мігрантів для сучасної економіки України. / Л. Бойко // 2018. URL: <https://mi100.info/2018/05/26/tsina-migrantiv-dlya-suchasnoyi-ekonomiky-ukrayiny-statystyka>
4. Бондаревська К. В. Міжнародна міграція робочої сили: стан, проблеми, перспективи. Бізнес Інформ. 2019. №10. С. 44–49. URL:<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-10-44-49>
5. Бондарчук В. В. Європейська міграційна криза та стабільність ЄС / В. В. Бондарчук // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. –Випуск 2 (02). – С. 28–31.
6. Дембіцька А. В. Основні етапи міжнародної міграції робочої сили / А. В. Дембіцька. // Вісник ОНУ імені І.І.Менчікова. – 2013. – Т. 18. - №4/1. – С. 149–152
7. Дмитрук Б. П., Светлова Н. М. Світові міграційні процеси: мотивація, види й наслідки для країн виїзду та приймаючих країн // Вісник східноєвропейського університету економіки і менеджменту, 2016. С. 18–27.
8. Закон України «Про громадянство України» від 18 січня 2001 р. № 2235-III URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>
9. Закон України «Про імміграцію» від 07 червня 2001 р. № 2491-III URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2491-14>
10. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3773-1>

11. Заремба Г. Р. Зовнішня трудова міграція українців. Стан дослідження / Г. Р. Заремба // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики : міжвузів. зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя : Астропринт, 2018. — Вип. 62. — С. 39–45. — Режим доступу до електронної версії документа: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/staphttp>
12. Конституція України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%8>
13. Корнієнко О. О. Соціально-економічний аспект регіональної асиметрії міграційних процесів : дис. канд. екон. наук: 08.00.07. Київ, 2018. 221 с.б.
14. Костенніков Д.М. Нормативно-правове та інституційне забезпечення імміграції кваліфікованих трудових ресурсів в Україні / Д.М. Костенніков// Вчені записки ТНУ ім. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 31 (70) №6. 2020. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/6_2020/10.pdf
15. Лібанова Е. М., Фтомова О. С. Особисті перекази мігрантів: оцінка масштабів і наслідків. Демографія та соціальна економіка, 2019, № 3 (37). С. 11–29.
16. Луцишина, Г. Міграційна криза в ЄС: проблеми безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних. URL: file:///C:/Users/U/Downloads/hv_2015_1_2_9.pdf
17. Ляшева А., Кіндлер М., Федюк О. Дослідниці міграції: «Люди не вірили в майбутнє України, у зміни, зараз зовсім не чути такого оптимізму» // Журнал «Спільне», 2017. URL: <https://commons.com.ua/uk/issledovatelnicu-migracii/>
18. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. К. : НІСД, 2018. 472 с.
19. Малиновська О. А. Міграційна політика: теоретичні підходи та напрями наукового аналізу. Демографія та соціальна економіка, 2018, № 2 (33). С. 27–37.
20. Малиновська О.А. Інституційне забезпечення міграційної політики держави: пропозиції до вдосконалення. URL : http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/111_Malynovska-2b112.pdf

21. Мануїлова К.В. Інституційна система регулювання міжнародної міграції. *Правова держава*. № 39. 2019. С. 125–130
22. Международная миграция и развитие. Доклад Генерального секретаря/ООН. Генеральная Ассамблея. Шестидесятая сессия. Пункт 54(с) повестки дня. Глобализация и взаимозависимость: международная миграция и развитие. А/60/871.
23. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України /О.А. Малиновська. - К. : НІСД, 2014. - 48 с.
24. Міграційний рух населення у 2020 році. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/ds/mr/mr_u/mr1218_u.html
25. Міграція в умовах трансформації регіональних ринків праці України: механізми регулювання / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 263 с. (Сер. «Проблеми регіонального розвитку») URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20190006.pdf>
26. МОМ «Міграція в Україні: факти і цифри» 2020. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/iom-ukraine_facts-ukr_2020.pdf
27. Онищук В. Інституціональні та правові основи міграційних процесів. *Українознавчий альманах*. 2014. Випуск 15. С. 60—62.
28. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
29. Пак Н. Міграційна політика Європейського Союзу : проблеми та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2017. Вип. 6. С. 54—57.
30. Палагнюк О.В. Теорії та аналітичні моделі дослідження міжнародної міграції URL:<http://nauka.zinet.info/20/palagnyuk-o.php>
31. Петрос О. Міжнародна трудова міграція: аналіз ситуації та наслідків для України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Серія: «Державне управління». 2015. № 4. С. 93-100.
32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування квоти імміграції, Порядку провадження за заявами про надання

дозволу на імміграцію і поданнями про його скасування та виконання прийнятих рішень, Порядку оформлення і видачі посвідки на постійне проживання» від 26 грудня 2002 р. № 1983 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1983-2002-%D0%BF#Text>

33. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку оформлення, виготовлення і видачі посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання і технічного опису їх бланків та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України» від 25 квітня 2018 р. № 321 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2018-%D0%BF#Text>

34. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України» від 15 лютого 2012 р. № 150 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150-2012-%D0%BF#Text>

35. Про затвердження плану заходів на 2018–2021 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.08.2019 р. № 602-р.

36. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року/ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 482-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%8068>

37. Рибчук А.В., Фомішина В.М. Фомішин А.В, Міжнародні економічні відносини: наочн. навч.-метод. посіб. /за наук. ред. Рибчук А.В. – 2-ге укр.-англ. вид., перероб., доп. і розшир. – Херсон, Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 392 с.

38. Рябченко Е. Культурний аспект інтеграції мігрантів в ЄС на сучасному етапі. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. 2015. Вип. 13—14. С. 289—296.

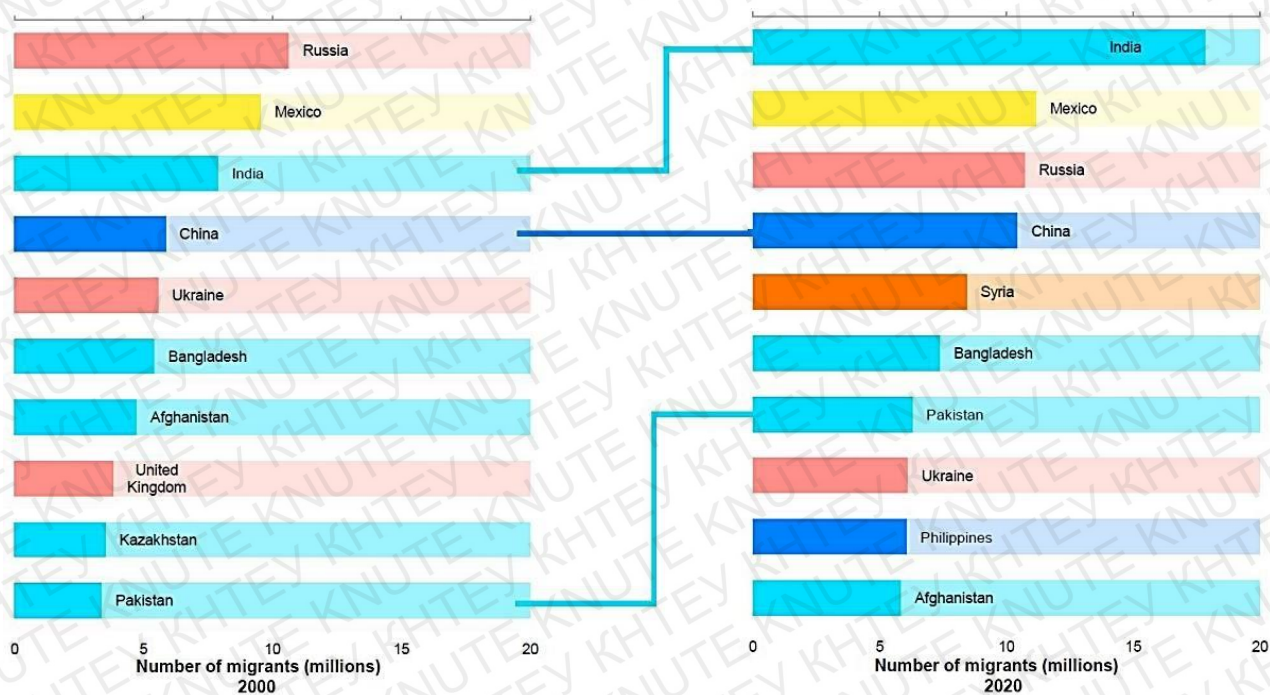
39. Садова У.Я. Інституційне забезпечення функціонування транскордонного ринку міграційних послуг / У.Я. Садова, О.В. Махонюк // Регіональна економіка. – 2016. – № 4. – С. 31–38.

40. Статистика зовнішнього сектору. Грошові перекази. Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну у 2010–2020 роках / Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id
41. Шиманська К. В. Тенденції міжнародної міграції людських ресурсів в умовах гео економічних трансформацій. Проблеми економіки. 2017. № 2. С. 55–60.
42. Шкурат М. Є. Аналіз причин та наслідків трудової міграцій для країн-реципієнтів / М.Є. Штукар, Д.В. Горелова// Економіка і організація управління № 1 (41) 2021
43. Ярмистий М. М. Наукові підходи до визначення поняття «міграція» та «міграційна політика»//Гілея: наук. вісн. 2016. Вип. 94.
44. Ясинчук Л. Вони від'їжджають / Л. Ясинчук // Експрес. – 2016. – № 7. – С. 10
45. Asylum and managed migration // Eurostat, 2017. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>
46. Brown A.J.G. Three decades of publishing research in population economics: Working Paper Series No 2016-055 /A.J.G.Brown, K.F. Zimmermann/ Maastricht Economic and social Research Institute on Innovation and Technology UNU-MERIT. – 2016. – 19 p URL : <http://www.merit.unu.edu/publications/wppdf/2016/wp2016-055.pdf>.
47. Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration. Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2018. URL: <https://migrationnetwork.un.org/sites/default/files/docs/gcm-n1845199.pdf>
48. International Migration 2020 Highlights. United Nations. Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://www.un.org/development/desa/pd/news/international-migration-2020>
49. Scipioni M. Failing forward in EU migration policy? EU integration after the 2015 asylum and migration crisis. *Journal of European Public Policy*. 2018. № 25:9. 1357-1375. DOI: 10.1080/13501763.2017.1325920.
50. Statistical office of the European Union Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Зміна топ-10 країн-донорів міжнародних мігрантів, 2000 та 2020 рр.

Кількість вперше виданих дозволів на проживання в країнах-членах ЄС за країною походження (2019)

Кількість прибулих та вибулих за країнами походження у 2020 році

Країна	Кількість прибулих/ Total immigrants	Кількість вибулих/ Total emigrants	Міграційний приріст (скорочення)/ Migration increase (decrease)
Усього	26 361	19 121	7 240
у тому числі			
Країни Європи	8 429	6 276	2 153
з них			
Австрія	29	156	-127
Албанія	4	4	-
Андорра	1	-	1
Бельгія	47	8	39
Білорусь	1 098	446	652
Болгарія	50	37	13
Боснія і Герцеговина	8	4	4
Святий Престол	1	-	1
Греція	45	26	19
Данія	41	21	20
Естонія	34	33	1
Ірландія	19	10	9
Ісландія	3	-	3
Іспанія	104	83	21
Італія	291	100	191
Латвія	77	77	-
Литва	131	442	-311
Ліхтенштейн	-	-	-
Люксембург	1	1	-
Північна Македонія	11	12	-1
Мальта	6	2	4
Республіка Молдова	922	224	698
Монако	-	-	-
Нідерланди	46	127	-81
Німеччина	330	1 279	-949
Норвегія	25	7	18
Польща	546	389	157
Португалія	52	15	37
Російська Федерація	3 691	1 852	1 839
Румунія	115	64	51
Словаччина	27	53	-26
Словенія	7	18	-11
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	175	88	87
Угорщина	116	186	-70
Фінляндія	11	7	4
Франція	152	108	44
Хорватія	38	62	-24
Чехія	97	282	-185
Швейцарія	33	22	11
Швеція	34	20	14
Інші країни Європи	11	11	-
Країни Америки	1 006	1 508	-502
з них			
Аргентина	8	6	2
Болівія (Багатонаціональна держава)	1	1	-
Бразилія	26	31	-5

Венесуела (Боліварська Республіка)	7	3	4
Гаяна	20	-	20
Гватемала	-	1	-1
Гондурас	1	-	1
Домініканська Республіка	7	1	6
Еквадор	94	105	-11
Канада	93	83	10
Колумбія	10	9	1
Коста-Рика	2	1	1
Куба	8	1	7
Мексика	14	6	8
Панама	2	-	2
Парагвай	-	3	-3
Перу	9	1	8
Сальвадор	4	1	3
США	689	1 248	-559
Тринідад і Тобаго	-	1	-1
Уругвай	1	-	1
Чилі	4	-	4
Ямайка	6	6	-
Країни Азії	12 421	8 442	3 979
з них			
Азербайджан	1 344	661	683
Афганістан	100	43	57
Бангладеш	35	58	-23
Бахрейн	-	1	-1
Вірменія	359	69	290
В'єтнам	141	54	87
Грузія	565	243	322
Ємен	58	29	29
Ізраїль	485	337	148
Індія	1 823	1 362	461
Індонезія	10	13	-3
Ірак	232	276	-44
Іран (Ісламська Республіка)	402	696	-294
Йорданія	224	366	-142
Казахстан	274	214	60
Камбоджа	1	-	1
Киргизстан	60	28	32
Китай	740	819	-79
Кіпр	10	10	-
Корейська Народно-Демократична Республіка	9	9	-
Республіка Корея	63	71	-8
Кувейт	36	21	15
Ліван	372	240	132
Малайзія	5	3	2
Монголія	23	10	13
Непал	45	11	34
Об'єднані Арабські Емірати	58	38	20
Оман	2	2	-
Держава Палестина	50	67	-17
Пакистан	211	103	108
Саудівська Аравія	45	27	18
Сингапур	1	3	-2
Сирійська Арабська Республіка	216	95	121
Таджикистан	188	50	138
Таїланд	61	53	8
Туреччина	2 199	1 207	992
Туркменистан	925	543	382

Узбекистан	987	556	431
Філіппіни	27	10	17
Шри-Ланка	9	8	1
Японія	22	29	-7
Інші країни Азії	4	7	-3
Країни Африки	4 473	2 873	1 600
з них			
Алжир	314	233	81
Ангола	17	34	-17
Бенін	3	-	3
Ботсвана	2	1	1
Буркіна-Фасо	1	-	1
Бурунді	3	-	3
Габон	2	3	-1
Гамбія	4	7	-3
Гана	150	233	-83
Гвінея	35	19	16
Екваторіальна Гвінея	3	1	2
Ефіопія	12	11	1
Єгипет	522	439	83
Замбія	15	17	-2
Зімбабве	24	31	-7
Камерун	94	87	7
Кенія	26	9	17
Конго	89	48	41
Демократична Республіка Конго	51	15	36
Кот-Д'Івуар	36	19	17
Ліберія	5	2	3
Лівія	175	115	60
Мавританія	1	2	-1
Мадагаскар	3	3	-
Малаві	2	-	2
Малі	4	-	4
Марокко	1 422	784	638
Мозамбік	1	1	-
Намібія	5	10	-5
Нігер	9	7	2
Нігерія	1 000	575	425
Південна Африка	21	13	8
Руанда	11	4	7
Сенегал	8	2	6
Сомалі	24	4	20
Судан	106	43	63
Об'єднана Республіка Танзанія	23	14	9
Туніс	206	76	130
Уганда	7	6	1
Чад	3	1	2
Інші країни Африки	34	4	30
Країни Австралії та Океанії	32	22	10
з них			
Австралія	26	19	7
Нова Зеландія	5	3	2
Інші країни Австралії та Океанії	1	-	1